

Jednoroditeljske obitelji

Ševerdija, Leonarda

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:833943>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LEONARDA ŠEVERDIJA

JEDNORODITELJSKE OBITELJI

Završni rad

Pula, rujan 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LEONARDA ŠEVERDIJA

JEDNORODITELJSKE OBITELJI

Završni rad

JMBAG: 0081160736

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Obiteljska pedagogija

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Obiteljska pedagogija

Mentor: doc. dr. sc. Sandra Kadum

Pula, rujan 2021.

Ja, dolje potpisani Leonarda Ševerdija, kandidat za prvostupnika Predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, Leonarda Ševerdija dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Završni rad pod nazivom „Jednoroditeljske obitelji“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OBITELJ	2
3. JEDNORODITELJSKE OBITELJI	3
3.1. Razlozi nastanka jednoroditeljskih obitelji	4
3.2. Utjecaj jednoroditeljskih obitelji na djetetov razvoj.....	5
3.3. Najčešći problemi jednoroditeljskih obitelji	7
4. STAVOVI OKOLINE PREMA JEDNORODITELJSKIM OBITELJIMA	8
5. PODRŠKA I POMOĆ JEDNORODITELJSKIM OBITELJIMA.....	10
5.1. Suradnja roditelja i odgojitelja	10
6. ISTRAŽIVANJE	11
6.1. Cilj istraživanja	11
6.2. Populacija i uzorak istraživanja	11
6.3. Metode, postupci, instrumenti	12
6.4. Obrada podataka	12
6.5. Rezultati.....	13
7. ZAKLJUČAK.....	32
8. LITERATURA	34
PRILOZI I POPIS SLIKA.....	35
SAŽETAK	41
SUMMARY	42

1. UVOD

U današnje vrijeme svjedoci smo mnogih promjena u svijetu, društvu, našoj svakodnevnoj okolini. Ljudi se mijenjaju, mijenjaju se pogledi i stajališta na sve životne situacije, a razmišljanja se razlikuju i „kose“ s nekim koja su se do sada smatrala „normalnim“. Promjene su dobre i katkad označavaju sazrijevanje i odmak od nečega što se iz nekog razloga postavilo kao jednim ispravnim, kad to zapravo nije, već nam je to samo „nametnuto“.

Govoreći o promjenama, primjećujemo mnoge promjene glede naših najvažnijih, primarnih životnih zajednica – obitelji. Dok je nekad jedina definicija za obitelj bila da je to zajednica muškarca, žene i djece, do danas se to znatno promijenilo. Kako društvo drugačije razmišlja, razvile su se mnoge, „drugačije“ vrste obitelji u odnosu na tradicionalne koje čine samo roditelji i djeca ili eventualno prošireni oblici obitelji u koje ubrajamo i djedove i bake, odnosno ujake, tetke, stričeve ili strine. Tako danas, pod suvremene oblike obitelji ubrajamo jednoroditeljske obitelji, istospolne obitelji, udomiteljske i posvojiteljske obitelji, izvanbračne zajednice i mnoge druge.

U ovome radu naglasak se stavlja upravo na jednoroditeljske obitelji – obitelji u kojima jedan roditelj samostalno skrbi i brine o djetetu, odnosno djeci. Ovim radom razmatraju se neki glavni utjecaji na nastanak jednoroditeljskih obitelji, općeniti utjecaj jednoroditeljskih obitelji na djetetov rast i razvoj, nabrajaju se neki od glavnih problema s kojima se takve obitelji susreću, iznose se činjenice o stavovima i predrasudama prema jednoroditeljskim obiteljima, te se razmatra statistika jednoroditeljskih obitelji u Republici Hrvatskoj. Također, velika važnost se pridaje poglavlju u kojem se govori o suradnji odgojitelja i roditelja, jer je dobra suradnja između roditelja i odgojitelja važna za dobrobit djeteta, pogotovo u ovakvim situacijama kada samo jedan roditelj skrbi i brine o djetetu.

U radu se spominje i podrška jednoroditeljskim obiteljima u vidu psiholoških i materijalnih oblika pomoći, a u završnome dijelu analizirat će se anketa, koja se provodila u cilju prikupljanja podataka vezanih uz temu upravo od strane samohranih roditelja. Dakle, cilj ovog rada je razmatranje i istraživanje života kod jednoroditeljskih obitelji, te odnos okoline prema ovom suvremenom obliku obitelji.

2. OBITELJ

Obitelj možemo definirati kao primarnu zajednicu društva. Ona se temelji na zajedničkom životu osoba koje su krvno povezane, najčešće djeca i roditelji, no mogu je činiti i ostali članovi; djedovi i bake, stričevi, tetke i drugi. „Obitelj je društvena skupina koju karakterizira zajedničko prebivanje, ekonomska suradnja i razmnažanje. Ona uključuje odrasle osobe oba spola, od kojih najmanje dvoje održavaju društveno odobrenu spolnu vezu, i jedno ili više djece, vlastite ili usvojene, od tih odraslih koji spolno kohabiraju.“ (Stevanović, 2000:135). „Uglavnom, danas se na obitelj gleda kao na složenu i povezanu cjelinu, na sustav koji se sastoji od više podsustava, koji svi zajedno čine dio šireg sustava.“ (Brajša-Žganec, 2003:51). „Duboke promjene koje su zahvatile obitelj, prije svega smanjenje broja članova, zapošljavanje žena, pluralizacija obiteljskih oblika, individualizacija, porast broja samačkih kućanstva, nisu ugrozile temeljne vrijednosti obitelji. Uz raslojavanje tradicijske strukture obitelji istodobno se održava vrijednost obitelji kao središta individualnoga i društvenog života.“ (Raboteg-Šarić, Pećnik, Josipović, 2003:16).

Kako navodi Stevanović (2000), najveće životno zadovoljstvo čovjek nalazi upravo živeći u obitelji, gdje doživljava svoju prvu radost, sreću, zadovoljstvo, druženja, punoću, a možda i najvažnije; sigurnost. U obiteljskoj zajednici se razvijamo i izgrađujemo kao osobe, te se pripremamo na pustolovinu zvanu životom. Stoga se govori da je obitelj najveće blago, a Vukasović (2020) navodi kako ništa ne može nadoknaditi niti zamijeniti toplinu obiteljskog doma.

Od davnih dana se smatra kako obitelj čine otac, majka i djeca, no promjena društva dovodi i do pojave različitih, „novijih“ vrsta obitelji. Obitelj koju sačinjavaju muž, žena i djeca još nazivamo nuklearnom obitelji. U tradicionalnoj nuklearnoj obitelji glavni je bio muškarac, a potom žena. Brak je bio onoliko uspješan koliko se žena podvrgnula svome mužu, a odgoj djece temeljio se na slušanju i prilagođavanju roditeljima te njihovim zahtjevima. (Juul, 2017). Iako danas još uvijek možemo naći tradicionalne nuklearne obitelji u kojima je otac „glava kuće“ i autoritet, više je onih obitelji u kojima su muškarac i žena jednako važni i zajednički doprinose svemu potrebnom za dobrobit obitelji, braka i djece. „Uz raslojavanje tradicijske strukture obitelji istodobno se održava vrijednost obitelji kao središta individualnoga i društvenog života. Pripadnici novih naraštaja samo su promijenili percepciju i očekivanja od obitelji.“ (Raboteg-Šarić, Pećnik, Josipović 2003:16).

Osim nuklearne obitelji danas postoje suvremeni oblici obitelji koji su nastali kao odgovor na kulturološke, gospodarske i društvene promijene. Pod suvremenim oblicima obitelji podrazumijevamo jednoroditeljske obitelji, izvanbračne zajednice, istospolne zajednice, posvojiteljske obitelji i mnoge druge, a u ovom radu naglasak se stavlja upravo na jednoroditeljske obitelji.

3. JEDNORODITELJSKE OBITELJI

„Jednoroditeljske obitelji su obitelji u kojima živi jedan roditelj s djecom ili djetetom i najvećim dijelom sam skrbi o njima.“ (Grgec-Petroci, Lacković, Maleš 2011:25*). Prema Zakonu o socijalnoj skrbi, jednoroditeljskom obitelji smatra se obitelj koju čine dijete/djeca i jedan roditelj, dok se pod pojmom samohranog roditelja podrazumijeva roditelj koji samostalno uzdržava svoje dijete i skrbi za njega. (Zakon o socijalnoj skrbi, 2019). Dakle, u principu se pojmovi jednoroditeljska obitelj i samohrani roditelj razlikuju, no u društvu se oni koriste kao sinonimi. Kao sinonim za jednoroditeljske obitelji, u stručnoj se literaturi pojavljuju još nazivi poput razorena obitelj, nepotpuna obitelj, napuštena obitelj, deficijentna obitelj. U ovim obiteljima naglasak je na jednom roditelju koji samostalno odgaja i skrbi o svome djetetu, bez prisustva drugog roditelja. Uzrocima nastanka jednoroditeljskih obitelji smatramo smrt drugog roditelja, rastavu braka ili izvanbračnu trudnoću. (Raboteg-Šarić, 2003).

Ovakve vrste obitelji postale su središte sociološkog interesa oko 60-ih godina 20. stoljeća, kada su tradicionalne obitelji nakon rata doživjele velike transformacije koje su rezultirale kohabitacijama, brojnim razvodima, smanjenjem fertiliteta, većim izvanbračnim rođenjima i porastom ekonomski aktivnih majki. (Fišer, Marković, Ogresta, Radat, 2007). „Jednoroditeljske se obitelji mogu razlikovati i na osnovi ostvarenih kontakata s drugim biološkim roditeljem. Tako razlikujemo:

- jednoroditeljske obitelji u kojima je kontinuiran kontakt s drugim roditeljem;
- jednoroditeljske obitelji u kojima nema kontakta s drugim biološkim roditeljem;
- jednoroditeljske obitelji u kojima nije poznat drugi biološki roditelj.“ (Grgec-Petroci, Lacković, Maleš 2011:25)

Obzirom na to da u jednoroditeljskim obiteljima glavnu ulogu ima jedan roditelj, majka odnosno otac, razlikujemo matrifokalne i patrifokalne obitelji. U matrifokalnim obiteljima cijelu brigu i skrb o obitelji preuzima majka, dok u patrifokalnim obiteljima tu ulogu preuzima otac. Roditelji se smatraju prvim dječjim uzorom, stoga je najvažnije od svega da se majka ili otac dobro prilagode na novonastalu situaciju i na preuzimanje te važne uloge u jednoroditeljskoj obitelji.

3.1. Razlozi nastanka jednoroditeljskih obitelji

Postoje višestruki razlozi zbog kojih dolazi do nastanka jednoroditeljskih obitelji; rastava braka, izvanbračno rođenje, smrt jednog od roditelja, napuštanje obitelji od strane jednog roditelja, a u posljednjih godina ovdje možemo uvrstiti i odsustvo jednog roditelja na duže vrijeme zbog posla, bolesti, odsluživanja zatvorske kazne ili sličnog (Grozđanić, 2000). Najčešći razlog nastanka jednoroditeljskih obitelji je rastava braka, iako je upravo on vrlo težak uz zajedničku djecu. Mijić Vulinović i Kmetović Prkačin (2017) tumače kako zajednička djeca usporavaju razvod braka iz razloga što se za djetetov rast i razvoj najprimjerenijim okruženjem smatra „potpuna“ obitelj koja to prestaje biti nakon razvoda. Stoga neki roditelji ostaju u bračnim zajednicama jer smatraju da tako čine dobro za svoju djecu, jer su ona tada u „potpunoj“ obitelji, a upravo to je najgora moguća opcija koju su mogli donijeti. Kod rastave braka vrlo je važno da roditelji, unatoč svim svojim problemima koji su i doveli do takve situacije, misle na svoju djecu, te da pokušaju ostvariti dobru komunikaciju i dogovoriti se oko skrbi i oko brige za dijete. Djeca su ta koja, iako mnogi to ne doživljavaju tako jer su to „samo“ još djeca, sve razumiju već od malih nogu. Stoga je izrazito potrebno misliti na komunikaciju i odnose u njihovom prisustvu, jer ponašanje i odnos među roditeljima uvelike utječu na djetetov daljnji razvoj i izgradnju njega kao ličnosti.

Razna istraživanja pokazala su kako se odnos okoline i društva razlikuje, ovisno o tome jesu li one nastale smrću jednog partnera, razvodom, izvanbračnim rođenjem ili nekim drugim razlogom. (Hetherington, 1972.) Koji god uzrok bio za nastanak jednoroditeljskih obitelji, svaki je podjednako težak jer na kraju uvijek jedan roditelj „nedostaje“, bez obzira na razlog njegova odsustva. O smrti jednog roditelja

ne treba posebno ni govoriti jer je sam taj događaj traumatičan kako za roditelja tako i za dijete, te se čovjek jako teško nosi s činjenicom da njemu tako bliske osobe više nema. Odsustvo jednog roditelja na duže vrijeme također je teško, jer unatoč tome što je osoba psihički tu za drugu, muškarac za ženu ili obratno, fizički je naporno odrađivati svu brigu samostalno, a i djetetu nedostaje drugi roditelj koji je cijelo vrijeme tu, a zapravo nije. Kod rastave braka, djetetu je vrlo važno obrazložiti odluku o rastavi na primjeren način, ovisno o djetetovoj dobi. Dakle, važno je da roditelji budu iskreni te da djetetu iznesu prikladne informacije o tome što se događa. Veliku ulogu igra dobar dogovor između roditelja o priopćenju takvih vijesti djetetu, odnosno djeci, te bi bilo vrlo dobro da se roditelji usuglase da to naprave zajedno, kako bi dijete shvatilo da se može osloniti na oba roditelja. Poseban naglasak treba staviti na to da djetetu valja objasniti kako ono nije krivo za rastavu roditelja. „Trebaju im stabilnost, predvidljivost i uvid u komunikaciju roditelja bez svađa i sukoba, trebaju im roditelji koji mogu surađivati u odgoju, bez obzira na to što osjećaju jedno prema drugome.“ (Mijić Vulinović, Kmetović Prkačin, 2017:44). Ako se u ovako osjetljivom razdoblju za dijete roditelji ne postave kako priliči, moglo bi doći do dugotrajnih i teških psihičkih posljedica za dijete.

3.2. Utjecaj jednoroditeljskih obitelji na djetetov razvoj

Obitelj, kao primarna društvena zajednica društva, uvelike utječe na razvoj pojedinca. Smatra se kako jednoroditeljska obitelj nije dovoljno poticajna te povoljna za razvoj kao što je to dvoroditeljska obitelj; razna istraživanja pokazuju kako djeca koja žive u jednoroditeljskim obiteljima ne uvažavaju roditeljski autoritet te su podložna raznim neprihvatljivim oblicima ponašanja. U procesu prilagodbe na život u novom obliku obitelji, dječje ponašanje često rezultira depresijom, agresivnošću, povlačenjem u sebe, zapostavljanjem obaveza, manipuliranjem roditeljima i mnogim drugim nepoželjnim oblicima. Prema Čudina Obradović i Obradović (2006) postoje četiri glavna čimbenika koji dovode do nepovoljnog utjecaja jednoroditeljske obitelji na razvoj; ekonomski položaj obitelji, manjkav socijalizacijski kontekst, stres zbog raspada obitelji te majčina psihološka dobrobit.

Ekonomski položaj obitelji podrazumijeva manjak novčanih sredstava uloženi u dijete, a s time i manjak vremena. Naime, kako bi roditelj koji samostalno odgaja, hrani i skrbi za svoje dijete mogao djetetu priuštiti sve što mu je potrebno, treba imati mnoga financijska sredstva, u prijevodu, treba puno raditi. Stoga roditelju zbog količine posla ne preostaje previše slobodnog vremena koje može provoditi sa svojim djetetom te mu se ne može posvetiti onoliko koliko bi zapravo htio i koliko je to djetetu uistinu potrebno.

Manjkav socijalizacijski kontekst odnosi se upravo na nedostatak autoriteta kod roditelja. Izostanak jednog roditelja dovodi do promjena u obiteljskim odnosima, te tako roditelj postaje ili prestrog, ili s druge strane preblag. Prilagodba djeteta na život u jednoroditeljskoj obitelji nije nimalo laka, već vrlo teška i izazovna, te su roditelji ti koji moraju biti uz djecu i olakšati im prilagodbu na novonastalu situaciju. Djeca to u mnogo slučajeva znaju iskoristiti pa manipuliraju s jednim ili čak oba roditelja kako bi im se udovoljili svi zahtjevi. (Grgec-Petroci, Lacković, Maleš, 2011). No, roditelji ne smiju posustati u takvim situacijama, već moraju znati reći „ne“ ili „da“ kada je to potrebno; moraju postaviti autoritet kako se djeca ne bi podvrgnula nepoželjnim oblicima ponašanja te kako bi naučila poštivati roditeljske odluke.

Stres zbog raspada obitelji nastaje upravo usred samog „raspada“ potpune obitelji. „Jednoroditeljska obitelj najčešće nastaje raspadom obitelji – zbog smrti roditelja ili zbog razvoda, a to je samo po sebi stres za dijete i obitelj. Također izaziva nove izvore stresa koji su posljedica promjena mjesta stanovanja, škole, prijatelja, ekonomskih mogućnosti.“ (Čudina Obradović, Obradović, 2006:299*). Katkad se djeca zbog raspada obitelji povlače iz iste te traže društvo vršnjaka, što bi značilo da su nerijetko sklona nepovoljnom vršnjačkom utjecaju, a imaju manje obiteljskih socijalizacijskih utjecaja.

Majčina psihološka adaptacija važna je u reguliranju utjecaja jednoroditeljske obitelji. „Depresija zbog smrti partnera ili rastave i neprilagođenosti novim zahtjevima može znatno smanjiti majčinu roditeljsku kompetenciju i prag njezine tolerancije za djetetovo ponašanje i reagiranje.“ (Carlson i Concoran, 2001; prema Čudina Obradović i Obradović 2006:299).

Dakle, postoje mnogi čimbenici o kojima ovisi djetetov razvoj unutar jednoroditeljske obitelji, a on također podrazumijeva i djetetov spol, dob te ostala obilježja samog pojedinca, koja su osobito važna u samoj prilagodbi. Naglasak ćemo staviti na prilagodbu predškolskog djeteta koje u svojim godinama vrlo teško razumije

što se zapravo događa te zašto je jedan roditelj „odjednom“ odsutan. U tom periodu prilagodbe djeca strahuju da su oni krivci za razdvajanje njihovih roditelja, te da ih drugi roditelj više ne voli zato što nije konstantno „tu“. Pošto mnoga djeca krivce vide u sebi, smatraju kako će se, ako se njihovo ponašanje promijeni, roditelji možda ipak pomiriti i nastaviti zajednički život (Grgec-Petroci, Lacković, Maleš, 2006).

Stoga je vrlo važna roditeljska uloga u cijeloj situaciji te pokušaj zajedničkog djelovanja zbog dobrobiti djeteta, barem u razjašnjavanju novonastale situacije, kako ne bi došlo do nepovoljnog ponašanja te kako dijete ne bi sebe smatralo krivcem za razdvajanje roditelja.

3.3. Najčešći problemi jednoroditeljskih obitelji

Na razne probleme i nedaće nailazimo u svim obiteljima, a posebno u onima gdje sve ovisi o samo jednom roditelju. Istraživanja su pokazala kako su neki od problema sljedeći:

- „Problemi skrbi za dijete (osobito nadzora majke nad muškim djetetom),
- manje slobodnog vremena koje roditelj i dijete mogu zajedno provesti,
- učinci razvoda ili nedostatka drugog roditelja na dječji uspjeh u školi i odnose s vršnjacima,
- problemi nastali usred roditeljeve nove veze s nekom drugom osobom,
- narušavanje odnosa u proširenoj obitelji,
- nedovoljna podrška društva u ostvarenju svoje odgovorne roditeljske funkcije.“ (Raboteg-Šarić, Pećnik, Josipović 2003; prema Fišer, Marković, Ogresta, Radat, 2007:16/17).

Naime, problema sa kojima se jednoroditeljske obitelji susreću je dosta. Glavni problemi su financijski problemi sa kojima se obitelji susreću i bore. U jednoroditeljskim obiteljima primanja su jedna, dok je troškova puno. Osim što su primanja nedovoljna, teže je i zaposliti se kao član jednoroditeljske obitelji. Poslodavci shvaćaju da je obaveza roditelja isključivo obaveza jedne osobe te da će zbog npr. moguće buduće bolesti djeteta, radnik samohrani roditelj češće izbivati. Poslodavac ih vrlo vjerojatno neće zaposliti ukoliko ima drugog izbora. Uz financijske

probleme, pojavljuje se i stigmatizacija djece koja su članovi jednoroditeljske obitelji. Juul (1995) navodi kako je samohranoj majci teže odgajati muško dijete nego žensko te dijete dodatno pati jer dijete nema uzor oca odrastajući. Raboteg-Šarić i suradnici (2003) navode kako se samohrani roditelji, uz financijske probleme, susreću i sa problemom prezaposlenja, iscrpljenošću, umorom i stresom. Razlog svemu tome je što samohrani roditelj preuzima cijelu odgovornost na sebe tj. preuzima obje roditeljske uloge. Zbog prezaposlenja, umora i stresa postoji i opasnost od izolacije samohranog roditelja od ostatka društva. To može biti iz razloga što je samohranim roditeljima primarni cilj pružiti skrb djetetu, što može biti cjelodnevno. Također se mogu susresti sa nezaposlenjem, nedostatkom socijalne podrške te njihova veća izloženost stresu od ostatka populacije. Svi navedeni problemi odražavaju se na dijete, njegov razvoj, ocjene u školi i kvalitetu odnosa sa roditeljem. Nažalost radi navedenih razloga, jednoroditeljske obitelji imaju veću stopu siromaštva, postižu nižu obrazovnu razinu te su roditeljima niža profesionalna postignuća od onih koji žive u obitelji sa oba roditelja. Djevojke iz jednoroditeljskih obitelji imaju veću mogućnost tinejdžerske trudnoće, djeca iz jednoroditeljskih obitelji imaju niži akademski uspjeh, imaju u prosjeku veći osjećaj zanemarenosti te imaju više problema u ponašanju od djece koja su odrasla u obitelji sa oba roditelja. Vrlo je bitno naglasiti kako iako se u jednoroditeljskim obiteljima javlja u prosjeku više problema nego u obiteljima sa oba roditelja, to nije uvijek tako. Također, to ne znači da samohrani roditelji nisu dobri roditelji te da djeca isključivo iz jednoroditeljskih obitelji pate iz bilo kojih razloga. Jednoroditeljske obitelji također mogu pružiti odgovarajuću skrb, ljubav i podršku djeci.

Psihički najteži problem dolazi upravo iz okoline pojedinca; stavovi i predrasude okoline o jednoroditeljskim obiteljima i dan danas predstavljaju veliki problem, a više o tome saznat ćemo u sljedećem naslovu.

4. STAVOVI OKOLINE PREMA JEDNORODITELJSKIM OBITELJIMA

Kako smo u današnje vrijeme svjedoci mnogim promjenama u našoj okolini, također smo svjedoci i tome da ne reagiramo svi na te promjene jednako, te da se razmišljanja drastično razlikuju od osobe do osobe. Obzirom na razliku u

razmišljanjima i stavovima među ljudima, dolazimo do mnogih svakodnevnih predrasuda prema pojedinim stvarima, skupinama, ponašanjima, aktivnostima i mnogočemu drugome. Ponekad se to događa namjerno, a nekada nismo ni svjesni koliko stereotipa postavljamo prema društvu koje nas okružuje.

Jednoroditeljske obitelji upravo prikazuju jednu „skupinu“ koja svakodnevno nailazi na razne predrasude od strane svoje okoline. Najviše predrasuda dobivaju upravo osobe koje su se razvele ili one koje su rodile izvan sklopljenog braka. Takve osobe svakodnevno iskušavaju osuđivanje, podcjenjivanje, ismijavanje te uskraćivanje podrške od svoje okoline (Fišer, Marković, Ogresta, Radat, 2007). Prema istraživanju koje su proveli Raboteg-Šarić i sur. (2003), sa 97 samohranih očeva i majki iz urbanih središta, svaka deseta osoba kao najveću teškoću i problem samohranog roditeljstva navela je upravo nepodržavanje okoline, te njihovo isticanje stereotipa i negativnih pogleda prema njima, samohranim roditeljima.

Stereotipi i predrasude se razlikuju, ovisno o tome odnose li se one na muškarca ili ženu iz jednoroditeljskih i samohranih obitelji. Kada govorimo o majkama, društvu je vrlo važan razlog njihove samohranosti. Ukoliko je razvedena, ona je okarakterizirana kao žena koja ne brine o svom kućanstvu, kako nije dobra u braku te se općenito percipira kako su majke u tom slučaju neuspješne u obiteljskom životu. Kada se govori o očevima, oni su u potpunosti zapostavljeni u slučaju jednoroditeljskih obitelji. „Oni sami za sebe govore da su, u usporedbi s majkama, „nevidljivi“ u društvu i osjećaju se usamljenima i društveno izoliranima.“ (Fišer, Marković, Ogresta, Radat, 2007:18). Zaista možemo reći kako se premalo govori o muškarčevoj ulozi u jednoroditeljskoj obitelji, a kada se ona i spomene, dovodi se u pitanje njegova sposobnost o odgajanju djece, te pružanju adekvatne skrbi i ljubavi prema njima. Umjesto da je okolina ta koja pruža dovoljno podrške i poticaja jednoroditeljskim obiteljima, te jednako i majkama i očevima, ona je ta koja im stvara još veći pritisak i samoispitivanje o tome jesu li oni sposobni sve to samostalno „odrađivati“. A sposobnost roditelja uopće ne bi trebalo dovoditi u pitanje; ako su oni dovoljno angažirani i svjesni svoje odluke i svojih zadaća, te ako gledaju kako na djetetovu dobrobit, tako i na vlastitu, nema sumnje da će sve proći u redu, bez negativnih učinaka i posljedica za ikoga.

5. PODRŠKA I POMOĆ JEDNORODITELJSKIM OBITELJIMA

Razna provedena istraživanja govore o tome kako su jednoroditeljske obitelji opterećenije i nezadovoljnije od nuklearnih obitelji, a obzirom na to država nudi različite oblike socijalne pomoći.

Autorice Raboteg-Šarić i Pećnik (2010) ističu kako podrška dolazi u različitim oblicima, a neki od njih su: praktična, financijska, materijalna, moralna i emocionalna. Praktična pomoć podrazumijeva sve usluge koje će pomoći roditelju poput čuvanja djece, kućanskih poslova, popravci u kućanstvu, vožnja i slično. Financijska pomoć podrazumijeva posudbu ili darivanje novca. Materijalna pomoć podrazumijeva različite darove i materijalne stvari. Emocionalna pomoć podrazumijeva razgovore sa psiholozima, pedagogima, odgajateljima, učiteljima te ostalim stručnim suradnicima. U emocionalnu podršku samohranom roditelju ulazi i pokazivanje empatije od strane prijatelja i obitelji. Od ostalih oblika podrške postoje i razne udruge, u koje se samohrani roditelji organiziraju radi emocionalne i prijateljske potpore te razmjenjivanja raznih usluga i dobara. (Fišer, Marković, Ogresta, Radat, 2007). Neke od takvih udruga u Republici Hrvatskoj su upravo udruga „Let“, „Adopta“, „Jedro“, „Hrabra srca“ i mnoge druge, a više o njima može se pronaći upravo na mrežnim stranicama¹.

5.1. Suradnja roditelja i odgojitelja

Obzirom na to da u jednoroditeljskim obiteljima sve ovisi o jednom roditelju, veliku pažnju treba posvećivati upravo odnosima sa bliskim ljudima iz okoline; roditeljima, prijateljima, kolegama, odgojiteljima, koji mogu uvelike pomoći u snalaženju u novonastaloj situaciji. Ti ljudi zapravo imaju mogućnost djelovanja jednaku kao i razne „udruge“ jer daju psihičku podršku i snagu za naprijed, za neki novi korak kroz trnovit put predrasuda. Vrlo važnu ulogu tu ima odnos između roditelja i odgojitelja. Autorica Pećnik (2013) smatra kako su odgojitelji roditeljima najpoželjniji izvor savjetodavne podrške. Stoga je vrlo važno da se roditelj opusti u razgovoru sa odgojiteljem, da razvije prijateljski odnos zbog dobrobiti svojega djeteta,

¹ <https://samohrani.com/> [Pristupljeno: 09.09.2021.]

a i sebe, jer je odgojitelj ta osoba koja može uvelike pomoći roditelju raznim savjetima i emocionalnom podrškom u teškom razdoblju kojem se nalazi. Očekuje se da će roditelj odgojitelju prenijeti nužne informacije iz vlastitog života, kako bi on bio upoznat sa situacijom u kojoj se nalazi dijete. Na taj način djetetu se može prikladno pristupiti, može mu se pružiti potrebna utjeha, razgovor te se uz svu pomoć mogu spriječiti nepoželjna ponašanja kod djeteta.

6. ISTRAŽIVANJE

6.1. Cilj istraživanja

Jednoroditeljske obitelji sve su češći pojam današnjice, te se iz godine u godinu njihov broj, kako u svijetu, tako i u Hrvatskoj, povećava. Ovim se istraživanjem nastoje ispitati stavovi roditelja iz jednoroditeljskih obitelji o njihovim životima u „nepotpunim obiteljima“. Cilj istraživanja je:

Prema uzorku roditelja iz jednoroditeljskih obitelji odrediti kvalitetu života u takvom obliku obitelji, utvrditi koliko te obitelji imaju djece, je li nedostatak jednog roditelja utjecao na dječji razvoj u vidu nepoželjnih oblika ponašanja, kako okolina i društvo prihvaćaju te suvremene oblike obitelji te s kojim su se problemima one do sada suočavale i što im je bilo najteže.

6.2. Populacija i uzorak istraživanja

Populaciju ovog istraživanja činili su roditelji iz jednoroditeljskih obitelji. Anketni upitnik napravljen je i proveden pomoću Google obrasca, a poveznicu za rješavanje istog postavila sam na popularnoj društvenoj mreži *Facebook*, te sam tako prikupila ukupno 149 ispitanika u svom istraživanju.

6.3. Metode, postupci, instrumenti

Ovaj istraživački rad zasniva se na dobivenim rezultatima o životu jednoroditeljskih obitelji i suvremenim oblicima obitelji, te njihova mišljenja i stavovi o situacijama u kojima su se nalazili ili se nalaze. Postupak koji je korišten za prikupljanje podataka je upravo anketni upitnik koji je u svrhu istraživanja postavljen na društvenoj mreži *Facebook*, u grupama i stranicama navedenim u prethodnom poglavlju. Svrha ove ankete, koja je namijenjena isključivo roditeljima iz jednoroditeljskih obitelji, je upravo istraživanje koje se koristi u svrhu pisanja završnog rada. Anketa je bila anonimna, a ispitanici su bili obavezni odgovoriti na većinu pitanja koja su bila višestrukog ili slobodnog odabira. Neka od tih pitanja bila su osmišljena kao skale procjene, te su upravo procjenjivanjem ispitanici birali svoje odgovore. Broj pitanja u anketi je 20, s time da su zadnja dva pitanja otvorenog tipa te ispitanici nisu bili obavezni odgovoriti na njih. Cijeli anketni upitnik nalazi se u *Prilog 1*.

6.4. Obrada podataka

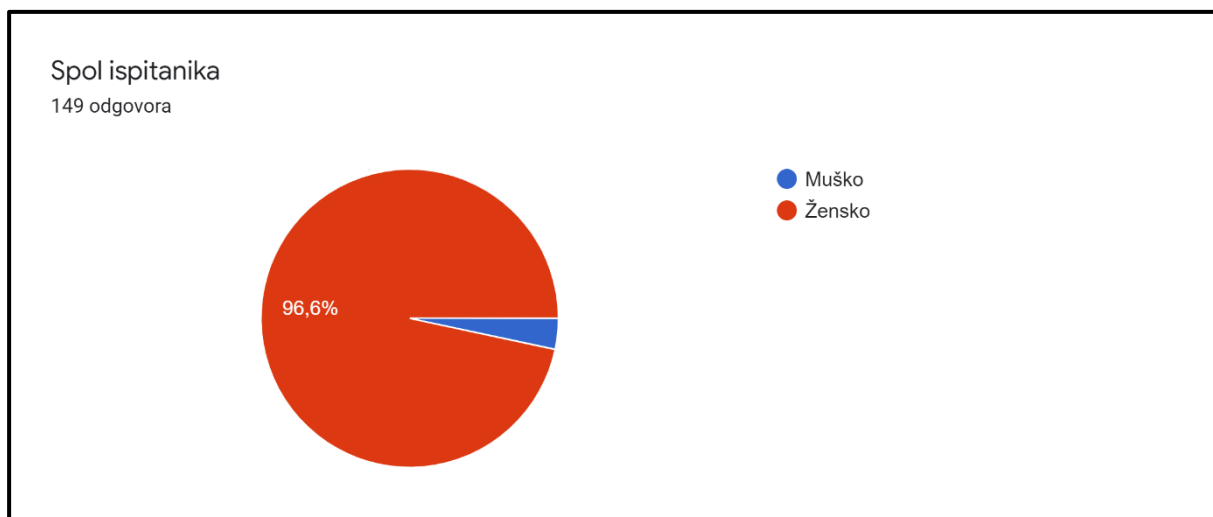
„Anketa je organizirano ispitivanje ili prikupljanje podataka o nekom političkom, socijalnom, ekonomskom ili drugom pitanju, raspoloženju javnog mišljenja i sl. Pokazuje vremenski presjek i kvantitativnu raširenost istraživane pojave, najčešće na osnovi izabranog uzorka, radi procjene primijenjene na cijelu populaciju. Statističkim obradama podataka mogu se dobiti različiti pokazatelji pojave – od prosječnih vrijednosti do (latentnih) sklonosti ispitanika. Anketa ima pisani oblik s različitim pojedinačnim pitanjima ili nizovima (baterijama) pitanja kojima se pridaju različite mogućnosti odgovora: primjerice, od alternativnih (da – ne) do različitih numeričkih skala ocjenjivanja.“² Anketa i analiza iste napravljena je pomoću internetskog Google obrasca³. Prva tri pitanja u anketi odnosila su se na spol ispitanika, njegovu dob te stupanj obrazovanja, a rezultati slijede u nastavku.

² Preuzeto sa: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=2842> [Pristupljeno: 09.09.2021.]

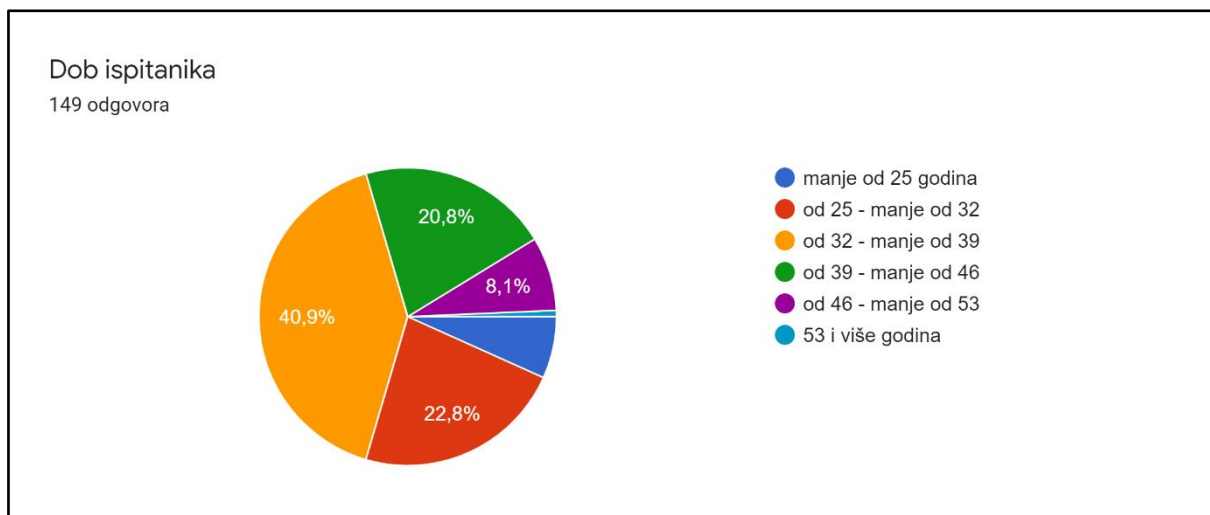
³ <https://www.google.hr/intl/hr/forms/about/>

6.5. Rezultati

Prvo pitanje odnosilo se na spol ispitanika, kako bi mogli utvrditi o tome koliko je jednoroditeljskih obitelji s majkom, a koliko s ocem u obitelji. Prema dobivenim rezultatima, na osnovi 149 ispitanika, možemo vidjeti kako je anketu riješilo 96,6% majki te 3,4% očeva, tj. ukupno 144 majke te 5 očeva. Rezultati su i očekivani obzirom na to da mnogi autori, kao npr. Fišer i suradnici (2007) navode kako većinski broj samohranih roditelja još uvijek čine žene.

Slika 1. *Spol ispitanika*

Slika 2. Dob ispitanika

Drugim pitanjem provjeravala se dob ispitanika, te obzirom na prikazani grafikon možemo utvrditi sljedeće: na 149 ispitanika *manje od 25 godina* ima 6,7% ispitanika, tj. 10 osoba, *od 25 – manje od 32* godine ima 22,8% ispitanika, tj. 34 osobe, *od 32 – manje od 39* godina ima 40,9% ispitanika, tj. 61 osoba, što ujedno predstavlja i najveću populaciju upravo u tom rasponu godina. Nadalje *od 39 – manje od 46* godina ima 20,8% ispitanika, tj. 31 osoba, *od 46 – manje od 53* godine ima 8,1% ispitanika, tj. 12 osoba, te *53 i više godina* ima 0,7% ispitanika – svega 1 osoba.

Trećim pitanjem htio se ispitati *Stupanj obrazovanja ispitanika*, a obzirom na 149 ispitanika rezultati su sljedeći:

- *Osnovnoškolsko obrazovanje* – 2,7% ispitanika, tj. 4 osobe
- *Srednja stručna sprema* ima 61,1% ispitanika, tj. 91 osoba
- *Viša stručna sprema* – 9,4% ispitanika, tj. 14 osoba
- *Visoka stručna sprema* – 24,2% ispitanika, tj. 36 osoba
- *Doktorat* – 0,7% ispitanika, tj. 1 osoba
- *Ostalo* – 2,1% ispitanika, tj. 3 osobe

Četvrto pitanje glasilo je *Koliko imate djece?*, a odgovori su bili sljedeći:

- 1 dijete – 88 osoba= 59,1% ispitanika
- 2 djece – 43 osobe= 28,9% ispitanika
- 3 djece – 13 ispitanika= 8,7% ispitanika
- 4 djece – 4 ispitanika= 2,7% ispitanika
- 5 djece – 1 ispitanik= 0,7% ispitanika

Možemo dakle uočiti kako najviše roditelja ima po jedno dijete, dok je upola manje roditelja s dvoje djece i manji broj ispitanika s troje i više djece. To tvrde i Fišer i sur. (2007) koji navode kako je u populaciji jednoroditeljskih obitelji najviše onih s jednim djetetom, zatim s dvoje djece te tek manji postotak roditelja s troje i više djece.

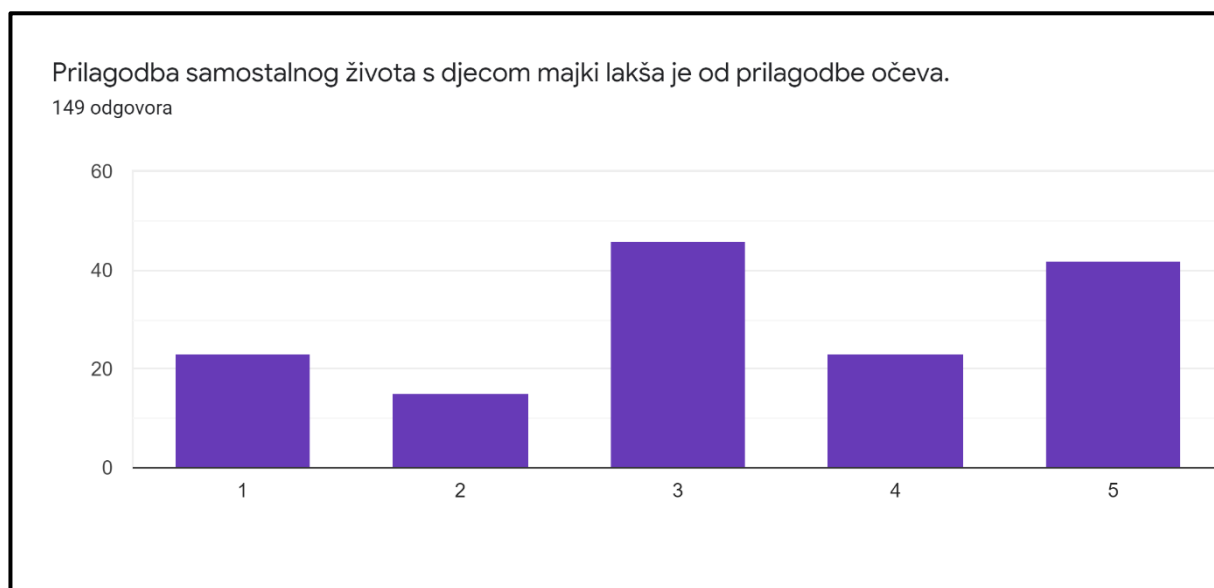
Kod četvrtog pitanja htio se ispitati razlog samostalnog življenja s djetetom, formulirano je kao *Živim sam/a s djecom jer...*, a ispitanicima su bili ponuđeni odgovori: *sam se rastavio/la, je to bio moj izbor, smrt bračnog partnera, ostalo*. Na pitanje je odgovorilo svih 149 ispitanika, a postoci su bili sljedeći:

Živim sam/a s djecom jer...

- *sam se rastavio/la* – 99 osoba= 66,4% ispitanika
- *je to bio moj izbor* – 22 osobe= 14,8% ispitanika
- *smrt bračnog partnera* – 13 osoba= 8,7% ispitanika
- *ostalo* – 15 osoba= 10,1% ispitanika

„Jedan od razloga naglog porasta jednoroditeljskih obitelji jest sve veća stopa razvoda i odgađanje ponovne stalne veze nakon razvoda, a drugi je važan razlog taj što se sve više žena odlučuje odgajati djecu bez partnera.“ (Raboteg-Šarić, Pećnik, Josipović, 2003:35). To se može vidjeti i s obzirom na ovo istraživanje pomoću anketnog upitnika, gdje se uvelike vidi da je razvod jedan od vodećih razloga nastanka jednoroditeljskih obitelji, a potvrdilo ga je čak 99 od 149 ispitanika, tj. 66,4%. Na drugom mjestu je vlastiti izbor osobe o samostalnom roditeljstvu tj. življenju u jednoroditeljskoj obitelji, koje su potvrdile 22 osobe, tj. 14,8% ispitanika.

Smrt bračnog partnera doživjelo je 13 osoba što čini 8,7% ispitanika, a 10,1% ispitanika, točnije 15 osoba, navodi neke druge razloge samostalnog življenja s djecom. Neki od razloga koje navode su: *Prevara od partnera, Jer sam ostavljena trudna partnera, Jer sam zbog nasilja ostavila oca svog djeteta još na početku trudnoće, Otac nije htio dijete, Nepoznat otac...* Više odgovora je spominjalo odlazak partnera tijekom trudnoće, te općenito nezainteresiranost oca za dijete.

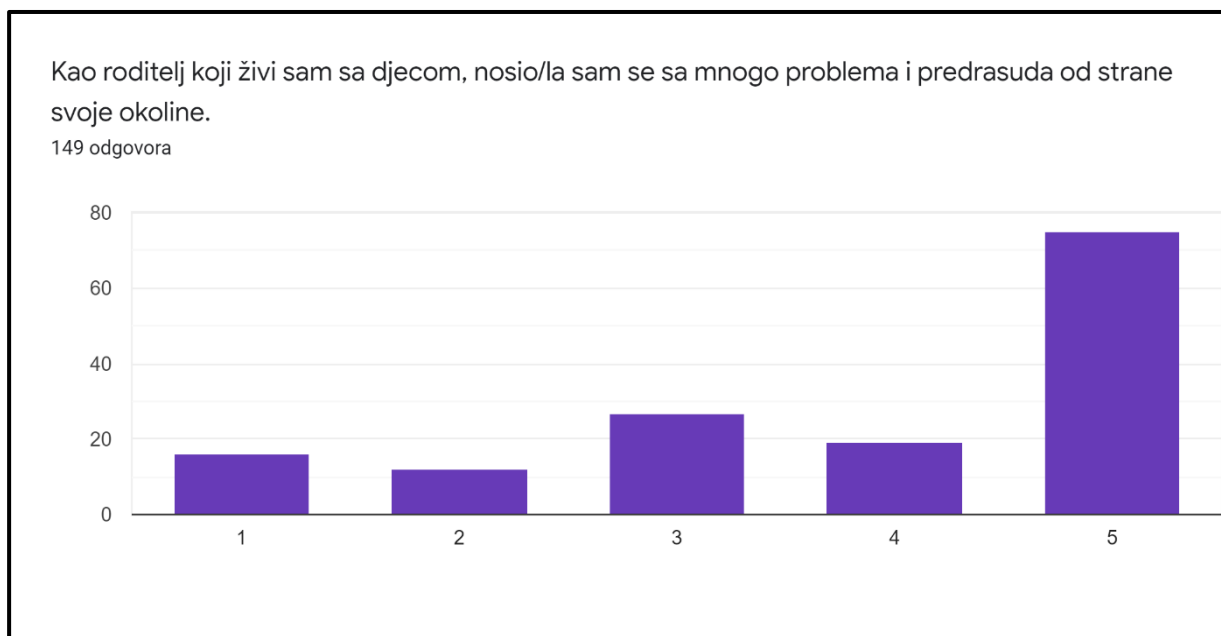

Slika 3. *Prilagodba samostalnog života s djecom majki/očeva*

S petim pitanjem krećemo na redoslijed pitanja koji su zapravo tvrdnje, a ispitanici na njih odgovaraju pomoću skala procjene. Točnije, na sljedeća 2 pitanja ispitanici će na skali od 1 – *u potpunosti se ne slažem* do 5 – *u potpunosti se slažem*, birati svoje odgovore obzirom na razinu složenosti s navedenom tvrdnjom.

Petim pitanjem, odnosno tvrdnjom htjeli su se ispitati stavovi ispitanika obzirom na tvrdnju *Prilagodba samostalnog života s djecom majki lakša je od prilagodbe očeva*. Rezultati su pokazali sljedeće: na skali od 1-5, pod brojem 1 – *u potpunosti se ne slažem* našle su se 23 osobe, tj. 15,4% ispitanika. Pod brojem 2, koji označava djelomično neslaganje s tvrdnjom našlo se 15 osoba, tj. 10,1% ispitanika. Pod brojem 3, koji označava neutralnost ili neodlučnost u navedenoj tvrdnji našlo se 46 osoba, tj. 30,9% ispitanika. Broj 4, odnosno djelomično slaganje s tvrdnjom potvrdile su 23 osobe, tj. 15,4% ispitanika, dok su pod brojem 5 – *u potpunosti se slažem*, potvrdile 42 osobe, tj. 28,2% ispitanika. Dakle, iz navedenog

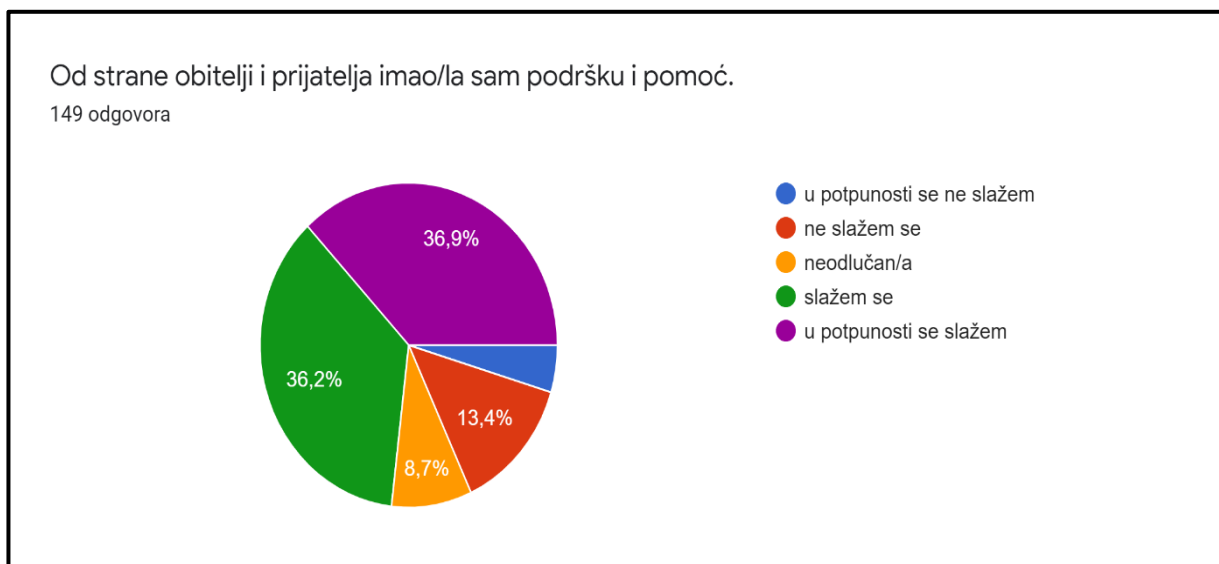
možemo zaključiti kako je najveći broj ispitanika koji su neutralni u odnosu na tvrdnju te se s njom niti ne slažu, niti slažu, a samo 4 osobe manje smatraju kako je prilagodba majki uistinu lakša od prilagodbe očeva, obzirom na samostalan život s djecom. Najmanji je broj osoba koje se djelomično ne slažu s tvrdnjom, a podjednak je broj ispitanika koji se ne slažu s tvrdnjom ili se djelomično slažu s istom. Puno je čimbenika koji bi se trebali odrediti kako bi uistinu mogli utvrditi je li prilagodba majki lakša od prilagodbe očeva, te bi to ljudi, koji se ne nalaze u jednoroditeljskoj obitelji, trebali sagledavati tako, a ne s predrasudama o tome da očevi nisu dovoljno dobri da sami odgajaju djecu ili da su majke te kojima je sve lako.

Slika 4. Nošenje s problemima i predrasudama od strane okoline

Šesta tvrdnja glasi *Kao roditelj koji živi sam sa djecom, nosio/la sam se sa mnogo problema i predrasuda od strane svoje okoline*. Njime se želi ispitati u kolikoj su količini jednoroditeljske obitelji doživjele probleme i predrasude od strane svoje okoline. Kao što je već ranije navedeno i na ovu tvrdnju ispitanici odgovaraju od *1 – u potpunosti se ne slažem* do *5 – u potpunosti se slažem*. Obzirom na to, rezultati su pokazali sljedeće: broj *1 – u potpunosti se ne slažem*, odabralo je 16 osoba, tj. 10,7%, broj 2, koji označava djelomično neslaganje s tvrdnjom označilo je 12 osoba, tj. 8,1% ispitanika. Pod brojem 3 našlo se 27 osoba, tj. 18,1% ispitanika koji su neodlučni oko navedene tvrdnje. Broj 4 označilo je 19 osoba, tj. 12,8% ispitanika koji

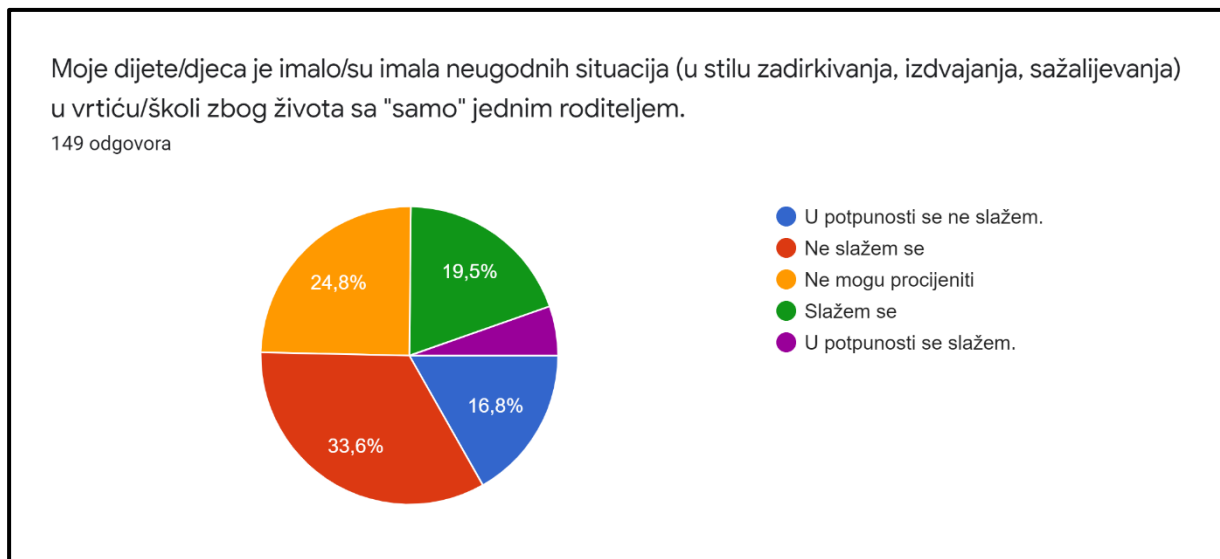
se djelomično slažu s tvrdnjom, a čak 75 osoba, tj. 50,3% ispitanika označilo je odgovor pod brojem 5 – *u potpunosti se slažem*. Očigledno se može primijetiti kako se nešto više od polovice ispitanika složilo s time da su nailazili na probleme i predrasude od strane svoje okoline zato što žive u jednoroditeljskoj obitelji. To puno govori o nama kao društvu, te osobno smatram kako moramo poduzeti sve kako bi tu brojku i postotak smanjili. Svi smo mi ljudi i svatko živi svoj život za sebe i svatko „nosi svoj križ“. Stoga druge osobe, koje žive neke drugačije oblike života od nas samih, ne treba osuđivati već im se treba pružiti podrška i potpora, a postotak o pruženoj podršci od strane obitelji i prijatelja vidjet ćemo upravo u sljedećem pitanju.

Slika 5. Podrška i pomoć od strane obitelji i prijatelja

Sedma tvrdnja je: *Od strane obitelji i prijatelja imao/la sam podršku i pomoć*. Njome se želi utvrditi koliko je osoba iz bliske okoline pojedinca bilo spremno pružiti podršku i pomoć svojim bližnjima koji su se nalazili u novim životnim okolnostima i izazovima. Ispitanici su, kroz anketu, mogli birati između 5 odgovora u odnosu na vlastite stavove o ponuđenoj tvrdnji: *u potpunosti se ne slažem*, *ne slažem se*, *neodlučan/a*, *slažem se*, *u potpunosti se slažem*. Prema tome, postotci su bili sljedeći: 7 osoba je označilo odgovor *u potpunosti se ne slažem*, tj. 4,7% ispitanika, 20 osoba se *ne slaže* s tvrdnjom, tj. 13,4% ispitanika, 13 osoba je *neodlučno*, tj. 8,7% ispitanika, sa tvrdnjom *se slažu* 54 osobe, tj. 36,2% ispitanika, a 55 osoba, tj. 36,9% ispitanika se *u potpunosti slaže* sa ponuđenom tvrdnjom. Stoga možemo reći kako je

ipak veliki broj ispitanika okružen dobrim, savjesnim ljudima koji su primijetili potrebu za pružanjem pomoći i podrške te je, sudeći po odgovorima, adekvatno pružili. No, ipak se ne smije izostaviti činjenica da je još uvijek znatan postotak osoba koje se ne slažu s time da su imali podršku i pomoć od strane svojih obitelji i prijatelja, a kako se i ranije spomenulo, to se treba promijeniti i ljudi se trebaju osvijestiti i primjećivati tuđe potrebe kako bi bolje funkcionirali kao društvena zajednica.

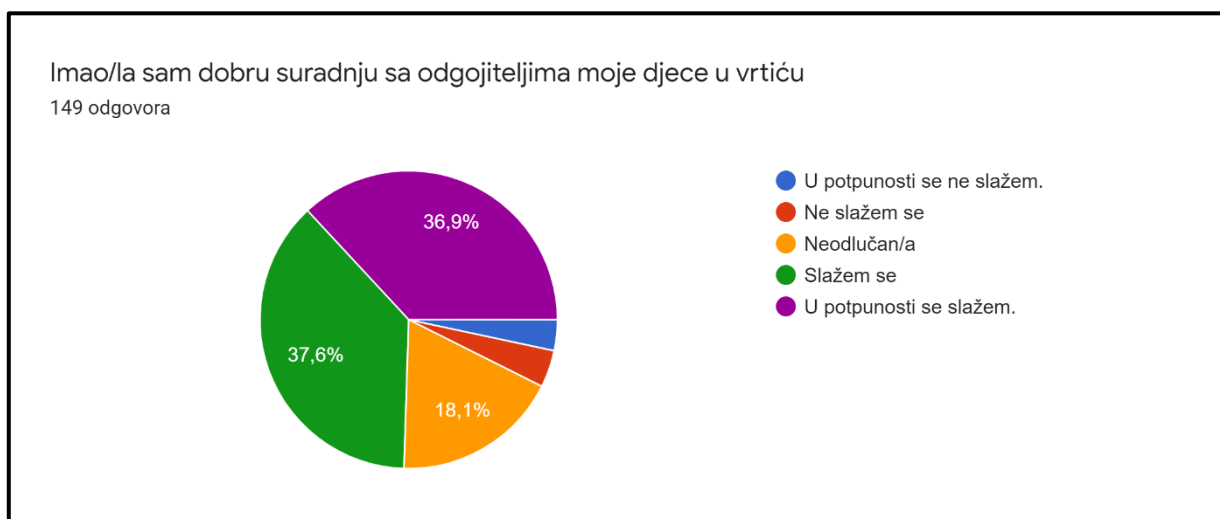

Slika 6. Dječja iskustva s okolinom u vrtiću i školi

Osmo pitanje odnosilo se na djecu iz jednoroditeljskih obitelji, odnosno na odnos njihove okoline prema njima. *Moje dijete/djeca je imalo/su imala neugodnih situacija (u stilu zadirkivanja, izdvajanja, sažalijevanja) u vrtiću/školi zbog života sa „samo“ jednim roditeljem* – tako glasi 8. tvrdnja, na kojoj su ispitanici mogli birati odgovore: *u potpunosti se ne slažem, ne slažem se, ne mogu procijeniti, slažem se, u potpunosti se slažem*. Rezultati su sljedeći: 25 osoba, tj. 16,8% ispitanika se *u potpunosti ne slaže s tvrdnjom*, 50 osoba, tj. 33,6% ispitanika se *ne slaže s tvrdnjom*, a 37 osoba, tj. 24,8% ispitanika *ne može procijeniti* jesu li djeca imala neugodne situacije u vrtićima i školama ili nisu. 29 je broj osoba koje se *slažu* sa tvrdnjom i činjenicom da su djeca imala neugodnih situacija zbog života sa „samo“ jednim roditeljem, što je točnije 19,5% ukupnog broja ispitanika, dok se 8 osoba, tj. 5,4% ispitanika *u potpunosti slaže* s navedenom tvrdnjom. Malo je zabrinjavajuća brojka od 37 osoba, tj. 24,8% ispitanika, koji kažu da *ne mogu procijeniti* je li njihovo dijete imalo neugodnih situacija u vrtiću ili školi zbog života sa „samo“ jednim roditeljem. To

bi u jednu ruku značilo da roditelji ne znaju je li njihovo dijete doživjelo bilo kakav oblik zadirivanja, izdvajanja ili sažalijevanja od strane svojih vršnjaka ali i ostalih ljudi iz okoline. Svakako bi roditelji trebali više komunicirati sa svojom djecom, te ih suptilnim pitanjima poticati na razgovor o takvim stvarima. Jer, djeca su možda doživjela neke neugodne situacije pa sa roditeljima ne žele razgovarati o istima upravo zato što im je neugodno pričati o tome. Stoga bi se trebalo malo više računa voditi o tome da se poveća brojka roditelja koji znaju doživljavaju li njihova djeca bilo kakav oblik zadirivanja, jer bi takvi oblici ponašanja okoline uvelike mogli utjecati na psihičko stanje djece. Mnogo je i roditelja koji su se složili sa tvrdnjom te time iskazali da su njihova djeca doživjela neugodne situacije u vrtiću ili školi, te bi naravno na to trebalo pravovremeno utjecati i tražiti razgovore sa stručnim timom u vrtićima i školama, kako se to ne bi ponovilo ili nastavilo.

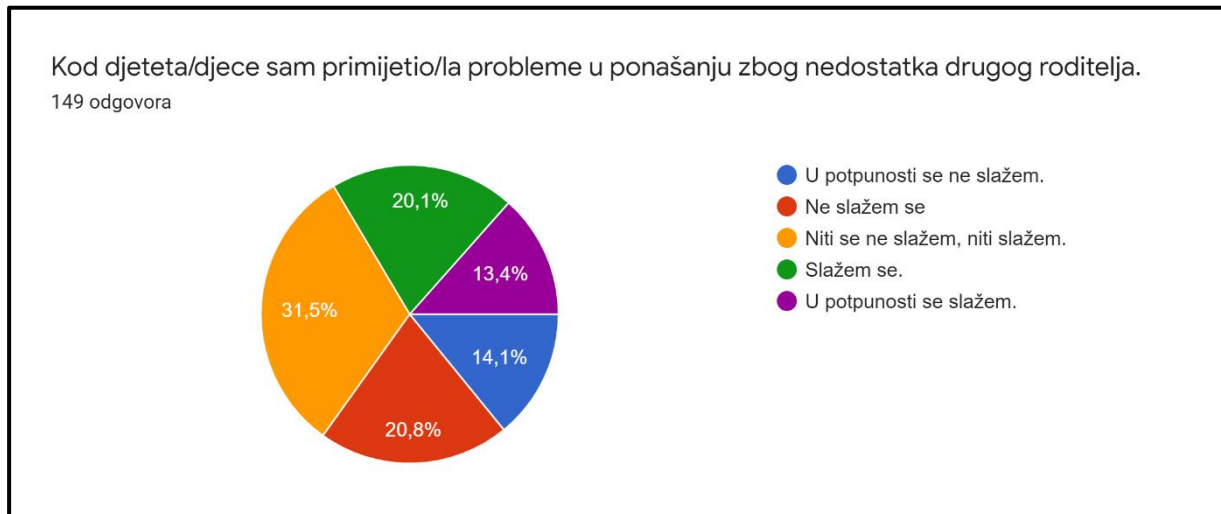
Kako se već u prethodnoj tvrdnji spominje vrtić, u devetom pitanju će također vrtić i odgojitelji imati značajnu ulogu. Obzirom na to da završavam Preddiplomski stručni studij Predškolskog odgoja i uskoro ću i sama biti odgojiteljica, odgovori na sljedeću tvrdnju su me osobito interesirali.

Slika 7. Suradnja s odgojiteljima u vrtiću

Naime, deveta tvrdnja glasi ovako: *Imao/la sam dobru suradnju sa odgojiteljima moje djece u vrtiću.* Za dobru suradnju važna je angažiranost kako roditelja tako i odgojitelja. Pogotovo u ovakvim situacijama kada jedan roditelj odgaja

dijete treba uzeti u obzir da su odgojitelji nakon roditelja vjerojatno druge osobe koje upravo s djecom provode najviše vremena. Stoga je dobra suradnja između njih ključ uspjeha u odgoju djeteta i u zadovoljenju svih njegovih potreba. Ispitanici su na ponuđenu tvrdnju mogli odgovoriti odabirom jednog od pet odgovora: *u potpunosti se ne slažem, ne slažem se, neodlučan/a sam, slažem se, u potpunosti se slažem*. Obzirom na njihova iskustva, odgovori su sljedeći: 5 osoba se *u potpunosti ne slaže* s navedenom tvrdnjom, tj. 3,4% ispitanika, 6 osoba se *ne slaže*, tj. 4% ispitanika, 27 osoba je *neodlučno*, tj. 18,1% ispitanika, 56 osoba se *slaže* sa tvrdnjom, tj. 37,6% ispitanika, a 55 osoba, tj. 36,9% ispitanika se *u potpunosti slaže* s navedenom tvrdnjom. Rezultati su uglavnom zadovoljavajući, jer je većina ispitanika imala dobru suradnju s odgojiteljima, no još uvijek se dovodi u pitanje što se dogodilo sa preostalim postotkom ispitanika koji su neodlučni ili se ne slažu s time da su imali dobru suradnju s odgojiteljima svoje djece.

Slika 8. Problemi u ponašanju kod djece

Desetom tvrdnjom htio se utvrditi postotak djece kod koje su uočeni problemi u ponašanju zbog nedostatka drugog roditelja. Tvrdnja glasi: *Kod djeteta/djece sam primijetio/la probleme u ponašanju zbog nedostatka drugog roditelja*. Ispitanici su imali ponuđenih 5 odgovora; *u potpunosti se ne slažem, ne slažem se, niti se ne*

slažem, niti slažem, slažem se, u potpunosti se slažem. Brojem i postotkom ispitanika utvrđeno je sljedeće: odgovor *u potpunosti se ne slažem* je odabrala 21 osoba, tj. 14,1% ispitanika, 31 osoba se sa navedenom tvrdnjom *ne slaže*, tj. 20,8% ispitanika, 47 osoba se *niti ne slaže, niti slaže*, tj. 31,5%, 30 osoba se sa tvrdnjom *slaže*, tj. 20,1% ispitanika, a *u potpunosti se slaže* 20 osoba, tj. 13,4% ispitanika. Možemo primijetiti kako su odgovori podjednako podijeljeni te kako se 52 osobe slažu s time da su problemi bili prisutni, 47 osoba je neutralno obzirom na tvrdnju, a 50 osoba se slaže s time da su djeca imala probleme zbog nedostatka jednog roditelja. Nešto više o samoj prirodi tih problema saznat ćemo kroz sljedeće, 11. pitanje.

Jedanaesto pitanje nadovezuje se na deseto, a njime se želi utvrditi priroda problema koji su primijećeni kod djece obzirom na odsustvo i nedostajanje jednog roditelja. Ispitanici su na ovo pitanje samostalno pisali odgovore; mnogo ih je navelo kako djeca nisu imala problema, a veliki broj ispitanika je i nabrojao probleme, a neki od njih su:

- *Povučenost*
- *Tuga*
- *Ponekad nervoza i neposluh*
- *Zatvaranje u sebe u određenim situacijama*
- *Nedostatak očinske figure*
- *Depresija, bezvoljnost, tjeskoba, anksioznost*
- *Povlačenja u sebe, tugovanje kad očevi dođu po drugu djecu u vrtić, agresivno ponašanje, plač za svaku sitnicu*
- *Ukoliko nešto ne dopustim dijete se obraća roditelju s kojim ne živi i traži dopuštenje*
- *Drskost, nezadovoljstvo*
- *Dijeljenja, povezivanja s drugim ljudima*
- *Plakanje za drugim roditeljem i traženje istog*
- *Nedostatak oca se primjećuje u svakodnevnim različitim situacijama*
- *Bez zle namjere su je pitali gdje joj je tata, što bi nju povrijedilo ali ta djeca su samo bila znatiželjna ništa više*
- *Nesigurnost, potiskivanje emocija, osjećaj napuštenosti.*

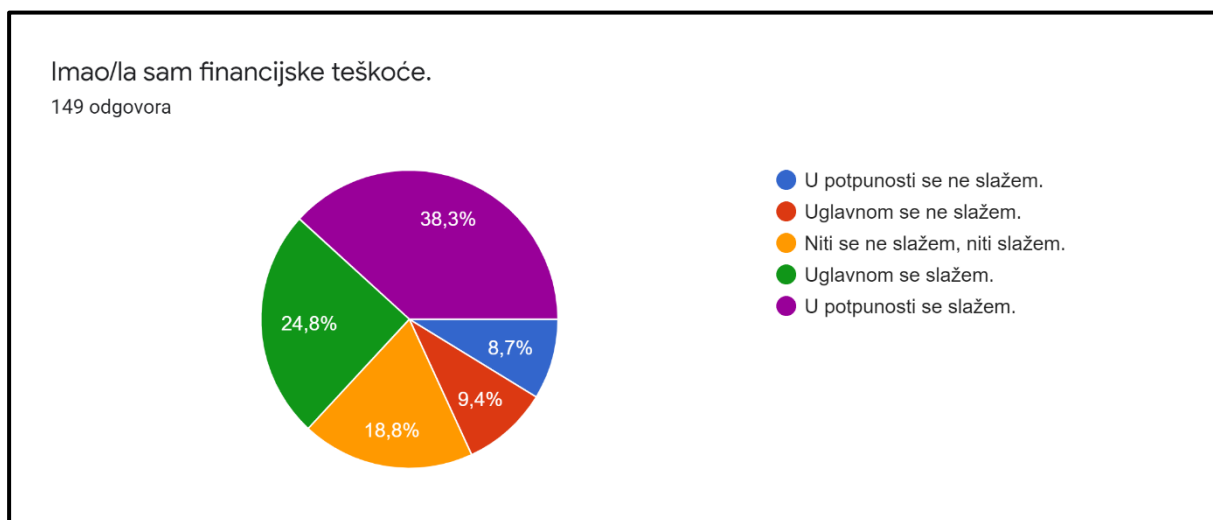
Djeca su vrlo osjetljiva, pogotovo u svojoj mlađoj dobi te se stoga s njima treba dobro popričati o novonastaloj situaciji i odsustvu jednog roditelja, kako bi se ona mogla što realnije i brže sa time suočiti i bolje to prihvatiti. Jedan odgovor je bio je posebno zanimljiv – *Nije bilo problema. Otac djeteta je bio nasilan pa je nakon njegovog odlaska dijete počelo pokazivati pozitivne obrasce ponašanja umjesto da stvara probleme.* Dakle, problemi kod djece također ovise o mnogim čimbenicima, od toga koji je razlog nastanka njihove jednoroditeljske obitelji, kako se prema njima postupilo u tom procesu prilagodbe te kako im se objasnila sama situacija. Stoga je vrlo važno obaviti razgovor s djecom, ako postoji mogućnost najbolje oba roditelja, te im dati do znanja kako se roditelji nekada jednostavno više ne slažu i da je zbog toga bolje da žive odvojeno, ali im također dati do znanja da su uvijek tu za njih što god im treba. Na taj se način sprječava nastanak problema kod djece ili se može regulirati da oni s vremenom postaju manji. Ako ne dolazi do nikakve promjene u ponašanju nakon što su sve samostalno pokušali, roditelji su dužni djetetu pružiti pomoć odlaskom kod psihologa i pedagoga, kako bi zajednički došli do adekvatnog rješenja problema ponašanja djece.

Dvanaestim pitanjem htjelo se ispitati gdje žive jednoroditeljske obitelji, obzirom na odsustvo jednog roditelja – jer mnogi su imali zajedničke kuće ili stanove, stoga se želi utvrditi gdje sve i koliki postotak živi sa svojom djecom, a odgovore možemo vidjeti u nastavku.

Na dvanaesto pitanje, *Dijete/djeca i ja živimo:*, ispitanici su imali ponuđenih nekoliko odgovora: *u vlastitoj kući/stanu, kao podstanari u kući/stanu, kod roditelja, ostalo.* Rezultati su, kao što djelomično vidimo i na ponuđenom grafikonu, sljedeći: *U vlastitoj kući/stanu* živi 56 osoba, što je 37,6% ispitanika, 43 osobe žive *kao podstanari u kući/stanu*, što je 28,9% ispitanika, *kod roditelja* živi 46 osoba, tj. 30,9% ispitanika, a 4 osobe, tj. 2,6% ispitanika je na pitanje odgovorilo sa *ostalo* i zabilježilo odgovore: *Same u kući mojih roditelja koji su se rastali, Kod brata, Stan opterećen kreditom, Podstanar.* Ovime možemo utvrditi da najveći broj ispitanika živi u vlastitim kućama ili stanovima, nešto manji broj ispitanika živi kod svojih roditelja, a najmanji postotak ispitanika živi kao podstanari u kući ili stanu, no to je ipak samo 13 osoba manje od onih koje žive u vlastitoj kući ili stanu, tj. 3 osobe manje od onih koje žive kod roditelja. Pretpostavka je da je obiteljima koje žive kao podstanari u kućama ili

stanovima ipak najteže, jer time dolazimo do još jednog troška koji se uglavnom samostalno pokriva, a to zasigurno nije lako i katkad je izazovno jer su u današnje vrijeme stanarine izrazito skupe i ne mogu si ih svi priuštiti, a pogotovo ne s lakoćom obitelji koje uglavnom ovise o jednom primanju.

Trinaesto pitanje odnosi se upravo na financijske teškoće, a više o njemu možemo vidjeti u nastavku.

Slika 9. *Financijske teškoće*

Kao što se i ranije spomenulo, život u jednoroditeljskim obiteljima u velikom broju slučajeva ovisi o samo jednom primanju te time stvara mnoge financijske teškoće za obitelj. *Imao/la sam financijske teškoće* je trinaesta tvrdnja na koju ispitanici odgovaraju pomoću sljedećih odgovora: *u potpunosti se ne slažem*, *uglavnom se ne slažem*, *niti se ne slažem*, *niti slažem*, *uglavnom se slažem*, *u potpunosti se slažem*, a rezultati su pokazali sljedeće: 13 osoba, tj. 8,7% ispitanika je na ponuđenu tvrdnju odgovorilo sa *u potpunosti se ne slažem*, sa istom se *uglavnom ne slaže* 14 osoba, tj. 9,4% ispitanika, neutralni odgovor *niti se ne slažem*, *niti slažem* izabralo je 28 osoba, tj. 18,8% ispitanika, 37 osoba se *uglavnom slaže* s time da su imali financijske teškoće, tj. 24,8% ispitanika, a 57 osoba, tj. 38,3% se s *time u potpunosti slaže*. Kao što se dalo predvidjeti, veliki je broj i postotak ispitanika koji su imali financijske teškoće što je u potpunosti razumljivo; snositi sve troškove za obitelj, zadovoljiti sve potrebe i pokoju želju djeteta, a pritom pokušati izdvojiti nešto sredstava za sebe, vrlo je teško. Dok postoji i manji broj ljudi koji na to gledaju bez

problema jer su financijski stabilni i uspijevaju sve riješiti bez „sklapanja kraja s krajem“.

Četrnaesto pitanje odnosi se na primanje alimentacije od bivšeg supružnika/partnera.

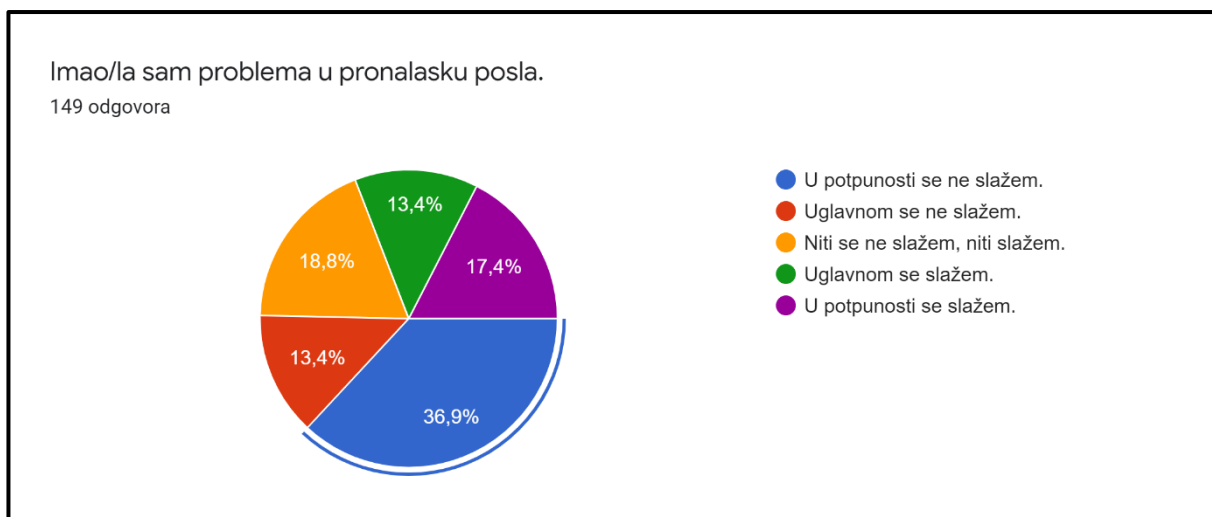

Slika 10. Alimentacija

Kada se već govorilo o troškovima, valja ispitati populaciju koliki postotak prima ili je primao alimentaciju od bivšeg supružnika, a tvrdnjom *Redovito primam ili sam primao/la alimentaciju od bivšeg supružnika/partnera* se to ispitalo u anketi. Odgovori koje su ispitanici mogli izabrati bili su u rasponu od 1-5, tj. *u potpunosti se ne slažem – u potpunosti se slažem*, a utvrdilo se sljedeće: 69 osoba, tj. 46,3% ispitanika *se u potpunosti ne slaže* s tvrdnjom, broj 2, koji označava djelomično neslaganje s tvrdnjom označilo je 20 osoba, tj. 13,4% ispitanika, 17 osoba, tj. 11,4% ispitanika je neutralno obzirom na navedenu tvrdnju, 10 osoba, tj. 6,7% ispitanika se djelomično slaže, a 33 osobe, tj. 22,1% se u potpunosti slaže s time da su redovito primali alimentaciju od bivšeg supružnika. Dakle, za ukupno 43 od 149 ljudi je financijska situacija mrvicu olakšana zbog primanja alimentacije, dok je ipak puno veći broj osoba koje istu nisu primale te se pretpostavlja kako je većini bilo vrlo teško što se financija tiče.

Obzirom na to da se u jednoroditeljskim obiteljima jedna osoba brine i za djecu, kućanstvo i sve ostalo, smatra se kako je raspored tog pojedinca uvelike „pretrpan“ obavezama, stoga poslodavci, znajući za to, dobro promišljaju hoće li

zaposliti te osobe jer su svjesni na moguća odsustva s posla radi obiteljskih briga i problema (bolest djeteta i sl.). Stoga se petnaestim pitanjem/tvrđnjom želi ispitati koliko je težak bio pronalazak posla osobama iz jednoroditeljskih obitelji.

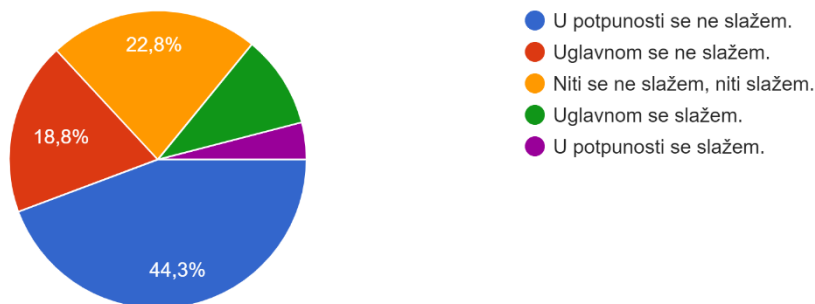
Slika 11. Problemi u pronalasku posla

Imao/la sam problema u pronalasku posla je tvrdnja na koju su ispitanici mogli odgovoriti birajući odgovore ovisno o vlastitim iskustvima i stavovima: *u potpunosti se ne slažem, uglavnom se ne slažem, niti se ne slažem, niti slažem, uglavnom se slažem, u potpunosti se slažem*. Rezultati su pokazali sljedeće: 55 osoba, tj. 36,9% ispitanika *se u potpunosti ne slaže* s tvrdnjom, 20 osoba, tj. 13,4% *se uglavnom ne slaže* s istom, neutralni odgovor *niti se ne slažem, niti slažem* je odabralo 28 osoba, tj. 18,8% ispitanika, 20 osoba, tj. 13,4% ispitanika *se uglavnom slaže* s time da su imali problema u pronalasku posla, a 26 osoba, tj. 17,4% se sa time *u potpunosti slaže*. Rezultati nam govore kako veći dio ispitanika nije imao problema pri pronalasku posla, dok se sa tim problemom dobar dio ispitanika ipak susreo, a pretpostavka je da je do toga došlo zbog nerazumijevanja od strane poslodavca.

Šesnaestim pitanjem želi se utvrditi zadovoljstvo roditelja iz jednoroditeljskih obitelji sa odnosom ustanova u ostvarivanju prava i raznih olakšica, a rezultati su podijeljeni u nastavku.

Zadovoljan/na sam odnosom ustanova u ostvarivanju prava (olakšice cijena vrtića, produženog boravka, nabava školske opreme, i dr.).

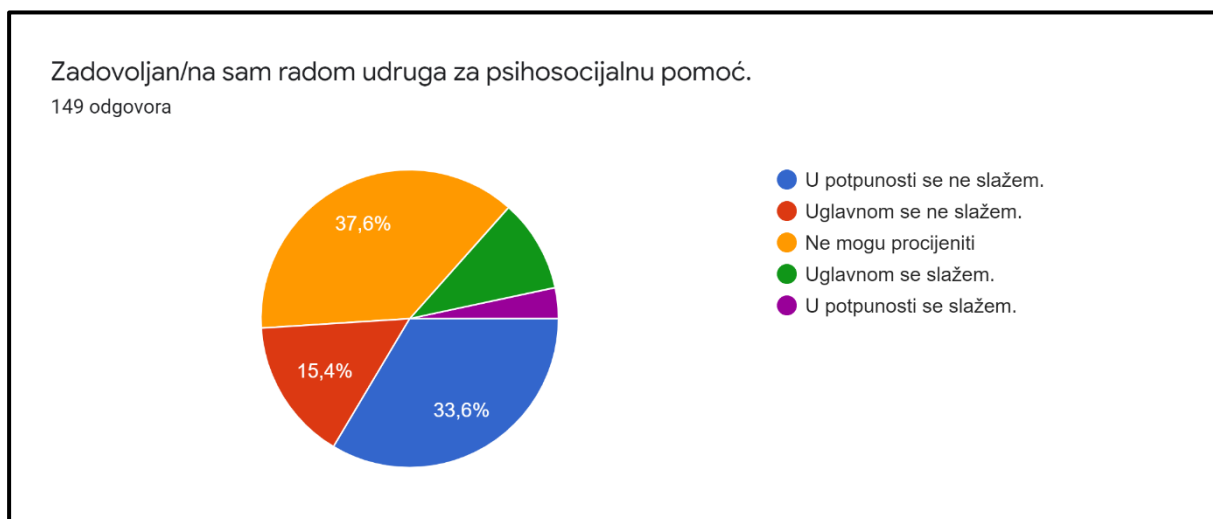
149 odgovora

Slika 12. Zadovoljstvo sa odnosom ustanova u ostvarivanju prava i olakšica

Na šesnaesto pitanje, *Zadovoljan/na sam odnosom ustanova u ostvarivanju prava (olakšice cijena vrtića, produženog boravka, nabava školske opreme i dr.)*, ispitanici su mogli odgovoriti obzirom na vlastite stavove u obliku sljedećih odgovora: *u potpunosti se ne slažem, uglavnom se ne slažem, niti se ne slažem, niti slažem, uglavnom se slažem, u potpunosti se slažem*. Jesu li roditelji zadovoljni odnosom ustanova u ostvarivanju prava saznajemo kroz rezultate: 66 osoba, tj. 44,3% ispitanika se *u potpunosti ne slaže* s tvrdnjom, sa istom se *uglavnom ne slaže* 28 osoba, tj. 18,8% ispitanika, neutralni odgovor *niti se ne slažem, niti slažem* su izabrale 34 osobe, tj. 22,8% ispitanika, sa tvrdnjom *se uglavnom slaže* 15 osoba, tj. 10,1% ispitanika, dok se sa istom *u potpunosti slaže* tek 6 osoba, tj. 4% ispitanika. Kroz dobivene rezultate možemo „osjetiti“ nezadovoljstvo ispitanika na odnos ustanova u ostvarivanju prava i olakšica, što pokazuje velik broj onih koji su na tvrdnju odgovorili sa *u potpunosti se ne slažem* i *uglavnom se ne slažem*, a to je čak 63,1% ukupnog broja ispitanika. Vrlo mali broj ispitanika iskazuje svoje zadovoljstvo s odnosom ustanova u ostvarivanju prava, stoga bi svakako valjalo napraviti nešto po tom pitanju i učiniti da se jednoroditeljskim obiteljima pruži maksimalna potpora i olakšice gdje god je to moguće, te da su zapravo i sami više informirani o tome koja sve prava oni, kao članovi jednoroditeljskih obitelji imaju.

Sedamnaestim pitanjem također se želi utvrditi stupanj zadovoljstva jednoroditeljskih obitelji, ovoga puta kroz tvrdnju *Zadovoljan/na sam radom udruga za psihosocijalnu pomoć.*

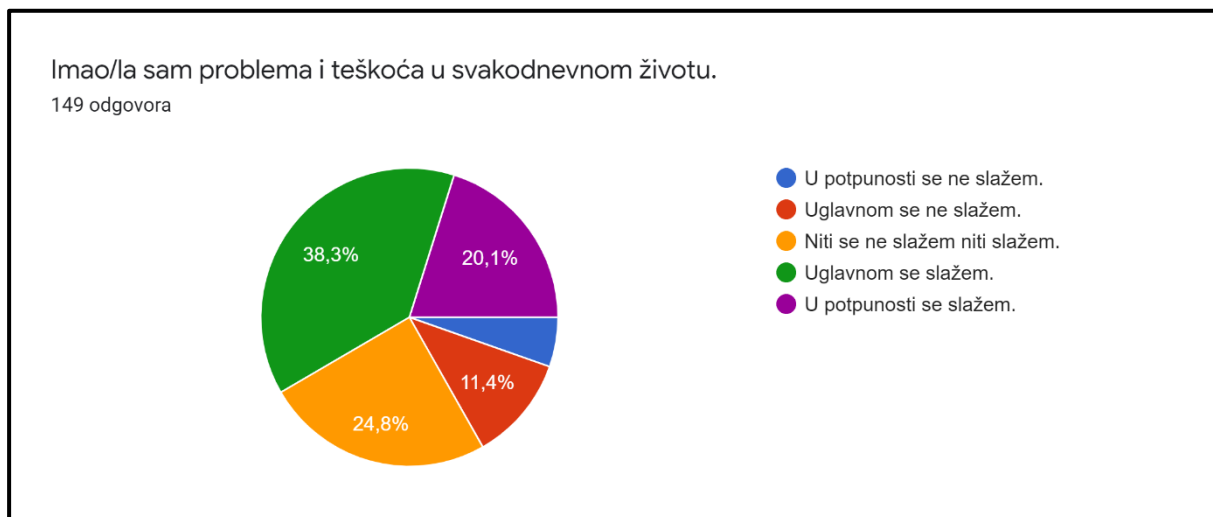

Slika 13. *Zadovoljstvo radom udruga za psihosocijalnu pomoć*

Kroz ponuđene odgovore: *u potpunosti se ne slažem, uglavnom se ne slažem, ne mogu procijeniti, uglavnom se slažem, u potpunosti se slažem*, ispitanici su iskazali svoj stupanj zadovoljstva obzirom na rad udruga za psihosocijalnu pomoć, a rezultati su pokazali sljedeće: 50 osoba, tj. 33,6% ispitanika *se u potpunosti ne slaže* s tvrdnjom, s istom *se uglavnom ne slažu* 23 osobe, tj. 15,4% ispitanika, 56 osoba, tj. 37,6% ispitanika *ne može procijeniti* jesu li zadovoljni radom tih udruga, 15 osoba, tj. 10,1% ispitanika *se uglavnom slaže*, a tek 5 osoba, tj. 3,4% ispitanika *se u potpunosti slaže* sa time da su zadovoljni radom udruga za psihosocijalnu pomoć. Kao i kod prethodnog pitanja, veliki je broj nezadovoljnih ispitanika u odnosu na rad udruga za psihosocijalnu pomoć, čak 73 od 149 osoba. Sada se postavlja pitanje jesu li i sami tražili pomoć tih udruga pa su nezadovoljni uslugom ili u svojoj okolini nisu uspjeli pronaći dovoljno informacija i općenito udruge za psihosocijalnu pomoć. Poveći broj neutralnih odgovora, gdje ispitanici ne mogu procijeniti jesu li zadovoljni radom tih udruga ili ne, pretpostavlja se da većina nije bila zainteresirana, tj. nije tražila psihosocijalnu pomoć ili ih je ipak nešto drugo navelo na neutralnost u odgovaranju. Tek 20 od 149 ispitanika je zadovoljno radom, stoga bi se isto moglo

dati u istraživanje kako te udruge djeluju te što zapravo predstavlja problem da je tako malen broj ljudi koji su zadovoljni njihovim djelovanjem.

Osamnaesto pitanje je zapravo jedna od važnijih tvrdnji, a njome se ispituje jesu li roditelji iz jednoroditeljskih obitelji imali svakodnevnih problema i teškoća u svojim životima.

Slika 14. *Problemi i teškoće u svakodnevnom životu*

Imao/la sam problema i teškoća u svakodnevnom životu je osamnaesta tvrdnja na koju su ispitanici odgovarali birajući sljedeće odgovore: *u potpunosti se ne slažem, uglavnom se ne slažem, niti se ne slažem niti slažem, uglavnom se slažem, u potpunosti se slažem*. Rezultati su pokazali sljedeće: 8 osoba, tj. 5,4% ispitanika se *u potpunosti ne slaže* s navedenom tvrdnjom, 17 osoba, tj. 11,4% ispitanika se *uglavnom ne slaže* s istom, 37 osoba, tj. 24,8% ispitanika je neutralno te se s tvrdnjom *niti ne slažu niti slažu*, 57 osoba, tj. 38,3% ispitanika se *uglavnom slaže* s time da su imali problema i teškoća u svakodnevnom životu, dok se sa time *u potpunosti slaže* 30 osoba, tj. 20,1% ispitanika. Iz rezultata možemo zaključiti kako je manji broj osoba koje se nisu svakodnevno susretale s teškoćama i problemima u životu kao roditelj iz jednoroditeljske obitelji, no većinski dio je ipak iskusio svakodnevne probleme i teškoće, a upravo u devetnaestom pitanju su ispitanici podijelili koji su to problemi bili.

Devetnaesto pitanje nadovezuje se na prethodno, a glasi *Najveći od tih problema i teškoća bili su mi...* Ovo pitanje otvorenog tipa je zapravo bilo neobavezno za ispitanike, no veliki broj se odazvao i odgovorio na to pitanje obzirom na vlastita iskustva. Problemi su bili sljedeći:

- *Financijske teškoće zbog kojih sam morala puno raditi, pa se nisam mogla posvetiti djeci onoliko koliko sam htjela*
- *Čuvanje djeteta dok moraš bit na poslu*
- *Nemam vremena za sebe, da napunim baterije i nastavim dalje*
- *Anksioznost, depresija*
- *Što me ljudi pitaju zašto me je muž ostavio i savjetuju da sam trebala ostati s njim zbog djeteta*
- *Objasniti djetetu zašto otac i majka ne žive više zajedno, a najteže od svega mi je gledati kako on promatra ostalu djecu koja imaju oba roditelja pod istim krovom*
- *Sudjelovanje oca samo u terminima navedenim u Planu. To nije zajedničko skrbništvo. Često sam zbog smjena plaćala čuvanje iako je otac kod kuće i živimo u istom kvartu.*
- *Manevriranje redovnog studiranja, dva posla i majčinstva*
- *Strahovi kako dalje nastaviti*
- *Obavljanje svakodnevnih obaveza, izostajanje s posla zbog bolesti djeteta*
- *Ustanove i prava*
- *Smatranje okoline da se mora dalje i da si što prije ok*
- *Prehraniti djecu, a o nečemu više da im priuštim ne smijem ni razmišljati*
- *Uskladiti radno vrijeme sa vrtićem*
- *Bivši muž*
- *Stres zbog velike odgovornosti.*

Odgovori su bili vrlo iskreni i u većini se dala „osjetiti“ ta bol roditelja koji samostalno nisu u stanju priuštiti djeci sve što ona trebaju i žele, ali važnije od svega priuštiti im svoje vrijeme, koje se ovako rasteže kroz brigu o djeci, posao te druge svakodnevne obaveze. Većina roditelja naglasila je da je su, jedan od vodećih

problema upravo financije te kombiniranje radnog vremena s čuvanjem djeteta i radnim vremenom vrtića. Mnogo je i osoba koje su imale psihičkih problema koji su nerijetko uzrokovani stavovima okoline i njihovim očekivanjima kako bi čovjek odmah trebao nastaviti dalje, kao da se ništa nije dogodilo. Možemo, na osnovu dobivenih odgovora, zaključiti kako je spektar problema s kojima se susreću jednoroditeljske obitelji izrazito velik, a upravo je okolina ta koja te probleme može umanjiti ili olakšati. Jer i sama podrška takvim obiteljima i znak da ipak imaju mnoštvo ljudi uz sebe je velika potpora i „vjetar u leđa“ za nastavak novog života i za suočavanje s novim svakodnevnim izazovima.

Dvadeseto pitanje bilo je također otvorenog tipa, ali formulirano tako da roditelji mogu ostaviti još koji komentar na zadanu temu; *Ukoliko želite još nešto napisati, a vezano je za temu, možete to ovdje*. Ukupno 26 osoba je ostavilo komentar na zadanu temu, a neki od istaknutih su:

- *Rastava je jako utjecala i ostavila traga na mom trinaestogodišnjaku, no uspjela sam to dovesti u kontrolu. Mislím da sam dobro obavila posao jer bolje da smo se makli od oca koji je imao druge interese i poglede na život. Mi smo bili uvijek u drugom planu. Čak sam se financijski oporavila nakon što smo prošli od njega.*
- *U ovom vremenu jako je važno imati dobrog odvjetnika i prije nego krene proces u Centru za socijalnu skrb.*
- *Zakon je glup i treba ga mijenjati, čovjek koji je mogao ubiti moje dijete još u trbuhu, sada smije glumiti oca jer je DNK analiza dokazala da je biološki materijal.*
- *Odnos pedagoga u školi je bio sramotan....dijete je bilo plačljivo i jednom prilikom uz majku odlučilo napisati pismo umrlom ocu. Kada sam kao učitelj u školi koju i dijete pohađa pokazala pismo stručnoj službi kako bi vidjeli da iako se trudimo smijati nismo dobro...skoro je mene napalo zašto sam to išla tražiti od djeteta umjesto da sam pustila da vrijeme prođe i da se sve gurne pod tepih...ostala sam šokirana i kao prosvjetni djelatnik i kao majka...dijete se nakon tog pisma toliko isplakalo kako više nikad kasnije nije. Prošle su dvije godine.. Dijete nije doživjelo pad ni ocjena niti drastična pogoršanja u ponašanju isključivo zbog mog rada...ono što je ostalo je osjećaj manje vrijednosti...i*

povodljivosti.. jer se neke u razredu prikazuje kao savršene obitelji dok i sam učitelj nije bio normalan i tražio je da moje dijete na dočeku prvašića istima recitira odlomak koji započinje citiram „tata kaže“....šokirana pustila sam jer nisam htjela da dijete osvijesti koji dio rečenice bi mogao biti problem...ali toliko o humanosti okoline...da dijete 2 mjeseca nakon smrti oca mora pred pola grada izgovoriti tata kaže ...to je situacija koju si kao majka ni dandanas nisam oprostila i nekome se izderala u facu...ima on i svoje lose dane ali dati takav savjet od stručne osobe smatram porazom struke....obratila sam se i udruzi sretan grad...koji su odbili suradnju jer je taman počela korona...a kasnije su se oglašavali na moje pozive.

- *Društvo sa predrasudama prilazi samohranim roditeljima.*
- *Roditelj koji živi s djecom u jednoroditeljskoj obitelji često nailazi na "zatvorena vrata", društveno i socijalno, vrtići i škole kao da ne podržavaju takav izbor roditelja.*

Ovi odgovori samo su još jednom potvrdili količinu i težinu situacija u kojima se jednoroditeljske obitelji svakodnevno nalaze. Očigledno su prava jednoroditeljskih obitelji još uvijek upitna ili nedovoljno razrađena čim se roditelji suočavaju sa ovakvim, navedenim stvarima, te bi se nešto čim prije moralo poduzeti kako se roditelji, a i djeca ne bi više dovodili u ovakve, nehumane situacije. Istraživanje bi zaključila jednim odgovorom iz posljednjeg pitanja, koji zapravo odaje snagu roditelja, a to je: *Dobri živci, snaga, upornost, snalažljivost i uspije se sve...nije lako, veoma je teško.. ali preživi se i bez ičije pomoći..*

7. ZAKLJUČAK

Tijekom zadnjih godina, strukture obitelji uvelike se mijenjaju, a broj jednoroditeljskih obitelji sve više raste. Uzroci tome su razni: rastava braka, smrt bračnog partnera, izvanbračne zajednice, napuštanje obitelji od strane jednog roditelja te mnogi drugi. Koji god da razlog bio za nastanak jednoroditeljske obitelji, svaki se podjednako teško proživljava, te predstavlja težak period, kako za roditelja,

tako i za dijete. Vrlo je važno da roditelji djeci objasne novonastalu situaciju kako ne bi došlo do poremećaja u njihovom ponašanju, te kako bi oni uistinu shvatili što se događa i da to što su roditelji od sada razdvojeni ne znači da ih ne vole i da se neće brinuti o njima. Također im je važno napomenuti kako oni nisu krivi za ništa što se događa, već da je to isključivo odluka i dogovor roditelja.

Mnogo je problema s kojima se susreću jednoroditeljske obitelji: od financijskih teškoća do problema koje im stvaraju bivši partneri i okolina. Okolina igra važnu ulogu za jednoroditeljske obitelji. Ona može uvelike pomoći roditeljima i djeci da se snađu u novoj situaciji, no u većini slučajeva okolina je upravo ta koja predstavlja najveći problem postavljajući razne predrasude i stereotipe prema jednoroditeljskim obiteljima. Time se narušava psihičko stanje roditelja i djece i daje im se osjećaj manje vrijednosti. Kako bi se spriječilo narušavanje psihičkog stanja roditelja, oni mogu potražiti pomoć raznih udruga koje pružaju emocionalnu i prijateljsku potporu te barem malo olakšavaju period prilagodbe na samostalan život s djetetom, tj. djecom i koje objašnjavaju kako se nositi sa raznim predrasudama. Važno je da roditelji imaju dobru komunikaciju sa svojim najbližima, koji bi im trebali pružati najveću podršku, a i vrlo je važan odnos između roditelja i odgojitelja, za dobrobit djece i zadovoljenja njihovih potreba.

Obzirom na tematiku završnog rada, provedeno je istraživanje pomoću anketnog upitnika pod nazivom „Jednoroditeljske obitelji“, kojim se istražuju iskustva roditelja iz takvih oblika obitelji te njihovi stavovi o svakodnevnim situacijama i problemima s kojima se susreću.

Unatoč svemu, jednoroditeljske obitelji su na kraju krajeva obitelji i treba se na njih početi gledati onako kakve one zapravo jesu – zajednica jednog roditelja i djeteta/djece koja nailazi na puno problema, ali se ne predaje te čini sve kako bi si osigurala dobar život, u moru svih prepreka, problema i predrasuda.

8. LITERATURA

1. Brajša-Žganec, A. (2003). *Dijete i obitelj*. Zagreb: Naklada Slap.
2. Čudina-Obradović, M., Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing.
3. Fišer, S., Marković, N., Radat, K., Ogresta, J. (2007). „Za“ i „O“ *jednoroditeljskim obiteljima*. Zagreb: Udruga za unapređenje kvalitete življenja LET.
4. Grgec-Petroci, V., Lacković, Lj., Maleš, D. (2011). *Obitelji se razlikuju*. Zagreb: Obiteljski centar Grada Zagreba.
5. Grozdanić, S. (2000). *Jednoroditeljske obitelji prema uzrocima njihova nastanka*. Ljetopis socijalnog rada, 7(2), 169-82.
6. Hetherington, E. M. (1972). *Effects of father absence on personality development in adolescent daughters*. Developmental Psychology, 7(3), 313-326.
7. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=2842> [Pristupljeno: 09.09.2021.]
8. Juul, J. (1995.) *Razgovori s obiteljima: perspektive i procesi*. Zagreb: Alinea.
9. Juul, J. (2017). *Vaše kompetentno dijete: prema novim temeljnim vrijednostima obitelji*. Zagreb: Naklada OceanMore.
10. Mijić Vulinović, I., Kmetović Prkačin, K. (2017). *Vodič kroz razvod braka*. Psihološko-pravni priručnik. Zagreb: Naklada LJEVAK d.o.o.
11. Pećnik, N. (2013). *Kako roditelji i zajednice brinu o djeci najmlađe dobi u Hrvatskoj*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
12. Raboteg-Šarić, Z., Pećnik, N. (2010). *Stavovi prema samohranim roditeljima*. Revija za socijalnu politiku, 17 (1), 5-25.
13. Raboteg-Šarić, Z., Pećnik, N., Josipović, V. (2003). *Jednoroditeljske obitelji: osobni doživljaj i stavovi okoline*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
14. Stevanović, M. (2000). *Obiteljska pedagogija*. Varaždinske Toplice: Tonimir.

15. Vukasović, A. (2020). *Za bolje odgajanje i uspješan bračni život*. Kučiće: Naklada Bošković.

16. Zakon o socijalnoj skrbi (2019).

9. PRILOZI I POPIS SLIKA

Prilog 1. *Anketni upitnik*

Jednoroditeljske obitelji

Pozdrav svima!

Ovaj anketni upitnik izrađen je u svrhu prikupljanja informacija za izradu završnog rada pod nazivom "Jednoroditeljske obitelji" na preddiplomskom stručnom studiju Predškolskog odgoja, Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli - Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti. Anketa je namijenjena isključivo roditeljima iz jednoroditeljskih obitelji te je u potpunosti anonimna. Za rješavanje iste biti će Vam potrebno oko 5 minuta, stoga Vas molim da odvojite malo vremena i pomognete mi u istraživanju i prikupljanju važnih informacija za moj završni rad.

Unaprijed hvala!

Leonarda Ševerdija

Spol ispitanika *

- Muško
- Žensko

Dob ispitanika *

- manje od 25 godina

- od 25 - manje od 32
- od 32 - manje od 39
- od 39 - manje od 46
- od 46 - manje od 53
- 53 i više godina

Stupanj obrazovanja ispitanika: *

- Osnovnoškolsko obrazovanje
- Srednja stručna sprema
- Viša stručna sprema
- Visoka stručna sprema
- Doktorat
- Ostalo:

Koliko imate djece? *

Živim sam/a s djecom jer... *

- sam se rastavio/la
- je to bio moj izbor
- smrt bračnog partnera
- ostalo:

Prilagodba samostalnog života s djecom majki lakša je od prilagodbe očeva. *

u potpunosti se ne slažem 1 2 3 4 5 u potpunosti se slažem

Kao roditelj koji živi sam sa djecom, nosio/la sam se sa mnogo problema i predrasuda od strane svoje okoline. *

u potpunosti se ne slažem 1 2 3 4 5 u potpunosti se slažem

Od strane obitelji i prijatelja imao/la sam podršku i pomoć. *

- u potpunosti se ne slažem
- ne slažem se
- neodlučan/a
- slažem se
- u potpunosti se slažem

Moje dijete/djeca je imalo/su imala neugodnih situacija (u stilu zadirkivanja, izdvajanja, sažaljevanja) u vrtiću/školi zbog života sa "samo" jednim roditeljem. *

- U potpunosti se ne slažem.
- Ne slažem se
- Ne mogu procijeniti
- Slažem se
- U potpunosti se slažem.

Imao/la sam dobru suradnju sa odgojiteljima moje djece u vrtiću *

- U potpunosti se ne slažem.
- Ne slažem se
- Neodlučan/a
- Slažem se
- U potpunosti se slažem.

Kod djeteta/djece sam primijetio/la probleme u ponašanju zbog nedostatka drugog roditelja. *

- U potpunosti se ne slažem.
- Ne slažem se
- Niti se ne slažem, niti slažem.
- Slažem se.
- U potpunosti se slažem.

Problemi ponašanja djece bili su u vidu: *

Dijete/ djeca i ja živimo: *

- U vlastitoj kući/stanu
- Kao podstanari u kući/stanu
- Kod roditelja
- Ostalo:

Imao/la sam financijske teškoće. *

- U potpunosti se ne slažem.
- Uglavnom se ne slažem.
- Niti se ne slažem, niti slažem.
- Uglavnom se slažem.
- U potpunosti se slažem.

Redovito primam ili sam primao/la alimentaciju od bivšeg supružnika/partnera. *

u potpunosti se ne slažem 1 2 3 4 5 u potpunosti se slažem

Imao/la sam problema u pronalasku posla. *

- U potpunosti se ne slažem.
- Uglavnom se ne slažem.
- Niti se ne slažem, niti slažem.
- Uglavnom se slažem.
- U potpunosti se slažem.

Zadovoljan/na sam odnosom ustanova u ostvarivanju prava (olakšice cijena vrtića, produženog boravka, nabava školske opreme, i dr.). *

- U potpunosti se ne slažem.
- Uglavnom se ne slažem.
- Niti se ne slažem, niti slažem.
- Uglavnom se slažem.
- U potpunosti se slažem.

Zadovoljan/na sam radom udruga za psihosocijalnu pomoć. *

- U potpunosti se ne slažem.
- Uglavnom se ne slažem.
- Ne mogu procijeniti
- Uglavnom se slažem.
- U potpunosti se slažem.

Imao/la sam problema i teškoća u svakodnevnom životu. *

- U potpunosti se ne slažem.
- Uglavnom se ne slažem.
- Niti se ne slažem niti slažem.
- Uglavnom se slažem.
- U potpunosti se slažem.

Najveći od tih problema i teškoća bili su mi (neobavezno):

Ukoliko želite još nešto napisati a vezano je za temu možete to ovdje.

Slika 1. <i>Spol ispitanika</i>	13
Slika 2. <i>Dob ispitanika</i>	14
Slika 3. <i>Prilagodba samostalnog života s djecom majki/očeva</i>	16
Slika 4. <i>Nošenje s problemima i predrasudama od strane okoline</i>	17
.....	18
Slika 5. <i>Podrška i pomoć od strane obitelji i prijatelja</i>	18
Slika 6. <i>Dječja iskustva s okolinom u vrtiću i školi</i>	19
Slika 7. <i>Suradnja s odgojiteljima u vrtiću</i>	20
.....	21
Slika 8. <i>Problemi u ponašanju kod djece</i>	21
Slika 9. <i>Financijske teškoće</i>	24
Slika 10. <i>Alimentacija</i>	25
Slika 11. <i>Problemi u pronalasku posla</i>	26
.....	27
Slika 12. <i>Zadovoljstvo sa odnosom ustanova u ostvarivanju prava i olakšica</i>	27
.....	28
Slika 13. <i>Zadovoljstvo radom udruga za psihosocijalnu pomoć</i>	28
.....	29
Slika 14. <i>Problemi i teškoće u svakodnevnom životu</i>	29

10. SAŽETAK

Jednoroditeljske obitelji predstavljaju suvremeni oblik obitelji, a sačinjavaju je jedan roditelj i dijete odnosno djeca. Takve obitelji se u današnje vrijeme još uvijek susreću sa raznim predrasudama od strane svoje okoline, te stavovima o tome kako život u jednoroditeljskoj obitelji nije dovoljno kvalitetan za dijete. Istina je da se jednoroditeljske obitelji susreću s raznim poteškoćama i problemima; financije, samostalna briga o djeci i kućanstvu, teži pronalazak posla, usklađivanje posla s roditeljstvom, psihička nestabilnost, depresija i anksioznost. No, to i dalje ne znači da život u jednoroditeljskoj obitelji nije pun ljubavi, brige i pažnje. Roditelji iz jednoroditeljskih obitelji moraju voditi računa o tome da ostvaruju dobru komunikaciju sa odgojiteljima svoje djece, radi njihove dobrobiti i zadovoljenja svih njihovih potreba, ali i sa svojim bližnjima koji će im pomoći u fazi prilagodbe utjehom i podrškom. S ciljem utvrđivanja raznih iskustava i stavova roditelja iz jednoroditeljskih obitelji napravljen je anketni upitnik koji je priložen u radu i kojim su ispitani stavovi 149 ispitanika. Pitanja su se odnosila na to koliko ispitanici imaju djece, jesu li djeca imala problema u ponašanju zbog nedostatka jednog roditelja, gdje jednoroditeljske obitelji žive, te s kojim su se sve svakodnevnim problemima i teškoćama susretali. Anketom se ustanovilo kako mnogi ispitanici imaju različita iskustva u odnosu na postavljena pitanja, ali i kako je većina jednako teško prolazila prilagodbu na novi život u jednoroditeljskoj obitelji.

Ključne riječi: obitelj, jednoroditeljske obitelji, djeca, okolina, problemi

11. SUMMARY

Single parent families are an example of a modern family structure. They contain one parent and one or more children. These families nowadays still face various prejudices from society, as well as attitudes about how life in a single parent family is not of sufficient quality for the child. It is true that single parent families face a variety of difficulties and problems; finances, individual care of children and household, problems with finding a job, mental vulnerability, depression and anxiety. Nonetheless, this does not imply that life in a single-parent family is devoid of love, care and affection. For the benefit of their children's well-being and fulfilment of all of their requirements, single parent families must ensure good communication with their children's educators. Not only with their educators, but also with their closest ones, who will help them with comfort and support during the adjustment period. In order to determine the various experiences and attitudes of parents from single parent families, a survey questionnaire was prepared, which was attached to this study and which examined the attitudes of 149 respondents. The questions were related to how many children the single parent families have, whether the children had behavioral problems due to the lack of one parent, where the single parent families live, and what everyday problems and difficulties they challenge with. The survey found that many respondents have different experiences in relation to the questions asked, but also that most of them found it equally difficult to adjust to a new life in a single parent family.

Key words: family, single parent families, children, society, problems